

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Postilla super Osee, Iohel, Amos, Abidiam, Ionam,
Micheam, Abacuk, Sophoniam, Aggeum, Zachariam,
Malachiam, Thobiam, Baruch cum epistola Ieremie,
Iudith, Machbeorum I. II, libros Sapiente, ...**

Nicolaus <de Lyra>

[Reichenau], [15. Jahrh.]

Postilla super libros Sapientie

[urn:nbn:de:bsz:31-87081](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-87081)

Incipit prolatio eiusdem magistri
Nicolai de Lyra super libros
sapientie et ecclesiastica de ordine
sacri magistri sacre Theologie
venerabili doctore.

P

Est librorum historiales non amonios
exponeudi sunt duo qui sunt simplicitate
moralis s; liber sapientie et liber eccle-
siasticus inter quos primus dicitur e liber
sapientie cu cruce auctoris cum cruce mane
¶ Pars prima e qua licet philo dissertassit
iudeorum hunc librum grece scripsit ut
quiter dicunt doctores historiographi si-
cipm compilavit ex sententijs salomonis
¶ Inter quos salomon e eius auctor pri-
cipalis loquendo tunc de auctoribus huius
libri ¶ In antra VIII et nono capitu-
lo expresse loquitur auctor imperator
lonome ¶ Iesus aut filius forath scripsit
librum ecclesiasticum tempore ptolomei aue-
gens ut patet in prologo alius libri
qui fuit per alexandru magnum et sic
fuit postior salomone tempore et aucte
¶ Pars uero secunda e qua veteris liber
partim procedit rationatiue et partim
exemplatiue ut in p. secunda e iudebitur
¶ Duo concedente ¶ Exempli uero posita
in libro sapientie incipit aprioi. f

abadam ut hi in frax Sapientia
et terminantur in patribus ex cunctis
de egypto ¶ Exempli uero posita in libro
ecclesiastico incipit ab eorth et pro-
cedunt usq; ad symone filiu omie ut
patet etc. l. qui fuit pater an tempore
mathabeorum et sic patet uero sed
¶ Hijs igitur pmissis qui nomine sa-
pientie in mundum induas partes
diuiditur ¶ Nam primo induit aucto-
tor ad sapiam desiderandam et ha-
bendam et hoc rationando ¶ 2o ad
idem induit exemplum ex em-
plificando in frax et cao ¶ Vnde
lectu autem utriusq; considerand
¶ In hoc libro ut sapientia
et iustia procedunt accipiuntur ¶ Ac-
cipiuntur iustia hic om legibus que
sunt dicitur quito ethicoz e omne
virtus ¶ Nam lex precepit de
actibus om virtutum ¶ Et om in
tenio legis tunc face bonos ¶
ethicoz que bonitas fit p virtu-
tes ¶ Similiter sapientia pro ut
hic accipitur includit omes virtu-
tem ¶ Nam ad sapientem spectat
determinare aliud q e formale in
qualibet virtute ¶ Propter quod
¶ 2do ethicoz diffinitur ¶ Virtus
¶ Virtus e habitus electiuus ori me-
diata consistens pro ut sapiens
determinabit ¶ Et no sapia que
e cuiuslibet virtutis dicto modo de-
terminatiua includit omes virtu-
tem ¶ Et sic patet quod iustia et
sapia et qualiter pcedom frax
ter accipiuntur in hoc libro ¶ Sicut
ca q sapia uel iustia hoc modo
dicta dupliciter dicta hi ¶ Uno

Incipit liber sapie.

mo pro ut partes humanas
 acquirunt. Alio mo pro ut adco
 in funditur et licet de utraq mly
 libro tangatur tamen de illa q
 e per infusione specialiter agit
 Agitur ad iusticia vel sapiam
 sic intellectam auctor pmo nos in
 duat. Quod circa hoc excedit excludit
 Nolite zelare morte in errore
 13o proseguendo appropinquat
 mit cor cao. Sicut philosophus
 in principio libri de anima pmo adno
 tiam habendam de anima induit
 et pmo errores tra cam excludit
 in prosecutione pmi libri et pga
 ad tractand de aia et eius partib
 procedit. 2o libro et tra. **¶** Tra
 pnam partem sciendū q sicut
 in mouente requit debita virtus
 ad regulatē mouendū sic immo
 bili debita dispositio ut obediat mo
 uenti. Et sic est in hominibus. Na
 imprelatis et pncipibus requit
 sapia sine iustia mo dicto nicol
 lecta ad hoc q bn regat qm a
 in qto proportionaliter requirit
 sapientia ut

Diligite
 iusticiam q
 includit omnes
 virtutes qui
 iudicatis tra
 a hincantes
 in tra m fo
 ro seculi
 et ecclesias
 rito et qua
 in hoc sunt
 ammissi 2
 coram dei

a quo procedit omnis pias recte iudi
 candi. No subditur sentite in domo
 in bonitate et confortam illi quia
 sicut omnia ordinat in se qm tamq
 in finem volunta et optime. Ita
 nos artus nost ordmare ad rōmū hō
 et ad honore dmi debemus. Et in sim
 plicitate cordis et mundicia mēt quia
 sicut augustinus hoc e simplex cor
 q e mundū cor quēte aliud a habete
 noticia eius per sapientie donū que
 omnes virtutes includit. Et subdit
 modus inuēmedi tū dicit. Quomā
 in venitur ab his qui non temptat
 allū. Temptat aut deū qui hinc mali
 quo negotio q faciat oia hinc et ra
 tionabiliter obmittit allud effectū ex
 pectas ex provisione dmi. Qupter q
 acquiescē sapie obmittent q potest
 age ut pote studis experiam expectas
 cam hinc adeo e queda opus dei
 temptatū qupter quod mto sibi done
 gam sed facientibus q in se e per
 opa virtutū ex tunc studij et oratō

Incipit liber sapie.

subditur et obediat
 q pmo ostendit imprelato 2o
 in subditis. pms sanctus disti
 pline. Circa pmi dicit

sapientia quia non solum dat eam super
 oibz et magnis sed etiam in fribz
 et sibiectis dum tamen ad hoc debi-
 te se disponant qd alios excludendo
 subditur Nec liberabit maledictio
a homine impetatoris obstinatio a
labijs suis .r. a blasphemis et alijs
labioz motu ppetatis quoniam ac-
cus illius .r. affectum malaz testis
deus et cordis illius .r. cogitatio
et intentio apud stultior est
 Verus qm nihil eum latere potest
 et sermone illius auditor et ml-
 to fortius opera eius in spector
 Cum spiritus dm hic conter comp-
 bar dicitur sui qd affectus et co-
 gitatio et locutiones ppetatois no
 latent deo Quia spiritus eius est ubi-
 qd per essentiam et presentiam
 et hoc est qd dicitur Cum spiritus dm
 qui omnia scrutatur etiam p fmda
 dei Quia corp iij Repleuit orbem
 firmo Nam omnia creata sunt et pro-
 ducta per apm genes pmo Spus dm
 ferebatur super aquas .r. super matiaz
 informem sicut volubitas arctifas su-
 per matiam Unde sunt aliqua s-
 manda pro ut dicitur ibidem Et
 hoc qd continet omnia .r. spus stus
 omnia consensu mce sicut pater
 et filius Nam indivisa sunt opera
 trinitatis scientiam hie vnde .r. no-
 tiam cuilibet dicit publice uel oc-
 culte Qdes concluditur qdpter hoc
 qui loquitur iniqua qualitercuqz no
 pot late spm dm nec pte et allu di-
 mirtendo impunitu corripens iii
 dicit a dmi iudicium puniens omnia
 mala Interrogationibus em impij

interrogato est .r. distansio mundico
 dno sermone aut apud ac Repe-
tico e eiusdem sententiae ad maiorem
asseracionem quoniam amris zeli .r.
dei qui non solum adotes sed etiam
zelus in abstracto pot dicit ppter sin-
gularem .r. excellentem animaz zelum
tustodite ergo vos amurmuratione
que nihil prodest ninqz dicendo plq
signat quia multu obest et adetrac-
cone ptre lingue Nam lingue
inunatur cum ad detractonem qd
ferendam applicatur quia per hoc pe-
nam meretur Unde luce xvi de
De dicitur epulone qd grauis ar-
debat in lingua eo qd inter epulas
postus detrahebat de paupibus qd
sermo obstruit a palliatu appen-
cia sanctitatis cum mltis hcat ve-
nenu iniquitatis in vanu nanabit
.r. impunitu non transibit Sed aut
quod monetur occidit aiaz qd e intel-
ligendu de mendacio pntioso no aut
de iocoso uel officioso **Floite zelae**
Hic circa appetitu sapie cremouet
triplex error pcedens ex vna ra-
dice **Supermit om mlti vadi**
et adhuc dicitur aliqui anima hois
est mortalem sicut brutoz animaliu
Et quoz persona dignu creatu in o
Unus e em mteitue hois et iunio-
toru et equa vtriusqz condicio Et
ex hoc aliqui angustijs depressi p
redabant ad interfecione sui ad elu-
dendu olla mala cedentes nulla a
post mortem ee Alij vero p oppoitu
querebant delicia carnalibus afflicti
sine freno ratiois sicut et bestie
reputantes opoz humanoz Et

ex hoc tertiū dicebant q̄ om̄is p̄a
 uite p̄ntis erat pro aliqua culpa
 precedenti ap̄t̄e afflicti cuius erroris
 sunt tres am̄i q̄ob ut abidem dif-
 fusus declarauit h̄ec autem tā con-
 trariātur appetitū et acquisitionē sa-
 p̄ie que req̄uitur s̄uū p̄ntis interfec-
 tōis et bone uite fut̄ie presert-
 bonis uite p̄ntis Et m̄p̄nti uita
 presert bona uirtutū diuinijs ho-
 nobus et delicijs Sit ergo pro-
 cedatur quia p̄mo remouet p̄mū
 Q̄o s̄dm̄ cas̄ 1° 3° tertiū capitulo
 tertio Circa p̄mū dicitur Nolite ce-
 lare mortem ā afflicte eam in ex-
 ceōe uie uie ā per hoc om̄is pe-
 nalitatem credentes euadō hoc
 em̄ ē erroneū Nam maior p̄m̄to
 sequitur in am̄a sp̄ata 1° subdi-
 Neq̄ acquisitionis p̄dicationem s̄ache-
 ne an op̄ibus manū uisus ā per-
 manens uisus uis̄ ant̄m̄do q̄m̄
 deus non facit mortem s̄i hom̄ie
 quem reccit̄ potentem non m̄di-
 per dom̄i originalis iustie q̄ s̄i s̄-
 iussit sine morte media ad gl̄iaz
 anime et corp̄is transisset Ret̄-
 letatur in p̄dicatione om̄is p̄em̄or-
 tale peccatū creauit em̄ ut cont̄-
 om̄ia ā ad hoc em̄ creauit uer̄it̄
 p̄maneat in c̄e m̄druptibiles
 p̄secp̄as ut angelos aut̄ h̄m̄as
 corp̄a celestia et etiam elementa
 q̄m̄tate ad totalitatem licet in
 aliquibus corp̄ partibus sit ḡis
 et corrup̄o res uō corruptibiles
 cons̄uat in c̄e s̄dm̄ cas̄ sp̄enes
 p̄ continuam ḡuācōis Et sana

uiles fecit nardes orbis t̄mp̄ a
 diuersas nardes hom̄i Quia lic̄
 h̄m̄a natura recedit p̄petatū t̄m̄
 nō ē irremediabile sicut peccatū
 angelice nature Similiter licet
 homo p̄ p̄m̄ manit̄ necessite
 moriendi non t̄m̄ stat̄ sed dedit
 sibi remedia medicinarū contra in-
 firmitates in firmitatē an̄ surge-
 r̄ū uisq̄ ad humane uite debita
 grad̄ **N**on em̄ h̄ic cōter de-
 clarat dicit̄ s̄uū et p̄mo q̄nt̄ ad
 remediū contra morbos corporales
 t̄m̄ dicitur Non em̄ ē nullis ā in
 hom̄ibus medicamentū exterrimū
 ā remediū contra calamitates corpo-
 rales per exterrimacōis aff̄e uite
 sicut facit̄ illi qui s̄ in terminū
 a calamitatibus h̄m̄is uite sicut p̄-
 dictū ē Sec̄do q̄nt̄ ad penas sp̄ua-
 les t̄m̄ dicitur **N**ec in feror̄o regnū
 m̄t̄era ā an̄ p̄nti uita Et autem
 lex regni q̄ nullus ē ā pena et
 culpa p̄t̄ regredi s̄d̄ semper in
 p̄nti uita p̄nt̄ hom̄es a culpa per
 penitentiā sanā et p̄consp̄ic̄e
 euadē penam in form̄ per ḡr̄am iust̄
 f̄entem et ad in mortalitatem gl̄e
 dicentem ad̄ subditur iusticia em̄ que
 per ḡr̄am ē p̄p̄na ē et immor-
 talis s̄ effectue quia fecit hom̄ines
 dignos in mortalitate gl̄e In iustia
 autem que ē p̄m̄ mortale mortis
 acquisitio Nam p̄ ap̄m̄ manit̄
 mors achem̄e q̄m̄p̄i aut̄ manibus
 ā op̄ibus et uis̄ ant̄p̄ermit̄ illa
 s̄ in iustia et est̄m̄antes alia am̄ia
 ā sibi com̄em̄ere p̄ter h̄m̄ uis̄

in amantem ad malum unde de
 de ethicoz dicitur e omne quicquid
 lib sine sibi videtur. **De** fluxione
 per diversa uicia et persiones po-
 nit ad illam ad heres ei in sepabi-
 liter sicut ponsus ponsu quomā
 morte s; rehenne digni sunt qui
 sunt ex parte illius sicut illi qui sūt
 ex parte iusticie digni sunt in mor-
 talitate glorie. **Cap. 11**

Overunt impij hic qnter re-
 moner error pōns s; alloz
 qui ppter aie mortalitatem
 aie pōm suū errorem ad uicia car-
 nalia dicebant ~~non~~ ^{errare} ~~et~~ ^{circum} ~~circum~~
 dicebant ~~et~~ ^{circum} ~~circum~~ sine freno
 ad uicia carnalia. **Et** pmo hic error
 ponitur. **Secūdo** tollitur. **Her** cogi-
 tamē. **Prima** induas quā pmo
 ponitur error in intellectu. **Quo**
 in effectū a uolente ergo. **Circa** p-
 mū dicitur. **Saxmē** cū impij
 cogitantes apud se non recte lig-
 em impijū pncipiū non sit ex-
 ror tamē in dūctōe condūpōm
 ex illis contigit errare qm minor
 qmōis non accipit rāōe sūb mādē
Engmē et cū tedio ē tempus ui-
 te nre. **Quia** solum ponebant ut
 uitam pntem que cito transit. **So**
 subditur. **Non** ē refrigeriū in sic
 hominē quā negabant p; uitam
 astam pmiū boni opib; et non ē
 qui agnitus sit reuersus ab mferis
 r amortus. **Sz** hoc patet falsū
 iij regū xvii de filio mulieris sarap-
 tane quem suscitauit helias. **Et**

de filio sarranitis que suscitauit he-
 liazus. **Quarto** regū iij cao. **Et** de plu-
 ribus alijs in nouo testamēto. **Quia**
 ex nichilo nati sūm; Nam matia
 corpis humani ex nichilo fuit pro-
 ducta in pnia corp creatione et anima
 in fūditur p creatione. **Et** post hoc
 erim; tanquā non fūcūm; **Her** no
 sequitur. **Nam** anima hominē est
 immortalis supposito tamē in fluxū
 genēali opus dei sine quo nulla
 res pōt ee qm fūm; et flant; ē
 in uerbis nre. **Quim;** cū per
 in ppirationē et respirationē acū
 et pmo sūntille a res q pō dia
 sūntilla s; calor naturalis qui qū
 sui paruitate sūntilla pō diū ad rō-
 mouendū cor nrm quam diū cū
 calor naturalis ē in corpore cor in
 fluit motū in partibus alijs q
 pmo uiuit et ultimo moietur. **Et**
 extinetis timē cū corp; nrm de-
 fūctē naturali calore statim cū
 in frigidat; et tandem mīnē re-
 soluitur et pōns a aia diffūdit;
 a euāscet sicut et aia brutoz
 et tranfiet uita nra sicut ues-
 tigū nubes que totalit; dissolū
 per radiū solis et nōmē nrm
 obliuionē accipiet p qm; a per
 lapsum tps. **Nam** sicut post
 mortem hominē remanet nōmē
 eius aliquādiū tamē per lon-
 gitūdiem euāscit et nemo
 pntis uite hēbit memoriā opoz
 nroz. **Deus** tamē hēbit me-
 moriam ad puniēdū mala ad
 pmandū bona. **Et** non est

reuerſo ſine m̄i quia poſt mō-
tem nullus reuertitur ad uitam de
curſu naturali per miracula tamen
aliqui ſunt reuerſi ut predictū ē
om̄es reuertentur iudicio finali qm̄
conſignati ē per lapidem p̄m̄i ſup
corpore defuncti ſepulcra. **V**enite
ergo hic conſequent̄ ponitur ef-
fectus dicti erroris. Nam ſi de hoc
nichil remanet poſt mortem nec
expectetur aliquid p̄m̄i pro bono
uel pona p̄malis non reſtat niſi q̄
homines ſine ſc̄no curant ad concu-
piſcibilia m̄di et delectabilia carnis
Et hoc ē q̄ dicit̄ p̄mo de delectabi-
libus carnis. Venite ergo et ſuam
boni conſtituendo ſibi finem m̄m̄
et utamur creaturā tamq̄ in uice-
tute a. a. a. a. ſicut poterim̄ cetera
patent̄ uſq̄. Nemo m̄m̄ exſortē
ſic a. excludit̄ aliquid m̄a. a. a. q̄
ſit omnibus communis qm̄ hoc eſt
pax m̄a a. nichil plus poſſim̄
poterit de bono huius uite. **A**d
p̄m̄am hic conter̄ exomplificat̄
de concupiſcibilibus m̄di per ap-
preſſionē iuſtorū tū dicit̄ diſtinam̄
paup̄em iuſtū atq̄ quia tales non
p̄m̄ ſe et a. a. contra appreſſōes
defendē nec reuerſam̄ contra ra-
nos a. homines antiquos ſed etiā
eos deſtatiū honoris. Sit autē ſorti-
tudo her̄ lex iuſtice a. quid q̄ poſſim̄
nobis licitū acquirere. Quod em̄
in firmidē in uale in uentur. In
iudiciū m̄m̄. Circa ueniam ergo
iuſtū a. decipiam̄ op̄m̄ quom̄a in
uile. T. nobis quia non uult con-

munere op̄ibus m̄is et m̄p̄e-
rat nobis peccata leges. Semper
em̄ apud homines fuit lex natural̄
cuius transgreſſionē m̄p̄erabant
iuſta peccata. Et loquitur hic
ſcripturā de tota multitudine iuſtorū
ſicut de uno homine eodem modo
loquendi quo dicit̄ exodi iij. fi-
lius meus p̄magentis aſel. Pro-
mittit ſe ſcientiam dei h̄re. Illud
q̄ referri ad p̄m̄i iudiciū qui h̄re
legem dimitis datam. Exodi xij. fi-
lius dei ſe nominat quia ſic nominat̄
ab eo ſicut dicit̄ ē factus ē nobis
intraductionē cogitationū n̄r̄arū cas
arguendo ſicut fecerit multi p̄m̄i
app̄et̄o grauis ē uobis et aduide-
dū et ſubditur causa qm̄ diſſimilis
alijs uita illius ſunt em̄ iudei ab
alijs gentibus diſtincti in habitū
et uictū nec cantebant̄ gentilibus
et nō graues erant eis aduide-
dū. Proter quod antiochus cyphaneus
cogebat iudeos ut tranſſerrent ſe
ad ritū gentiliū ut h̄i. p̄mo et 2.
marchabcorū et ad eum uoluit face
aman que et ſimilia preuidens in
p̄m̄i ſalomon dixit aſta tamq̄
oingates a. nullius ueritatis h̄re
ep̄m̄ari ſim̄q̄ ab illo. Nam genti-
les erant ydolatre. V. e. maxonna
fulſas et abſtinet ſe a uis m̄is
tamq̄a in iudicijs. Nam modi-
uiondi gentiliū erant in com-
tione ydolatorū et ab eo lege
p̄hibitorū. Et preſert̄ nouiſſima
iuſtorū a. bona a. iuſtis expectata

proferat omnibus bonis vite p[ri]ncipis
 Videamus ergo per afflictiones
 expectamus ueritatem uerborum eius
 si enim uerus est filius dei per gratiam
 iustificationem suscipiet illud liberando
 de oppressionibus iniquis et sic fuit
 et frequenter tempore ueris testamenti
 sicut pater in persecutione amari
 tempore mardochei et tempore math
 ab eo de persecutione antiochi Co
 tumelia et tormento interrogem[us]
 eum sicut pater de septem fratribus
 qui cum matre contumeliose et tor
 mentis magnis fuisse interrogati
 si uellent obedire regi. Quod math
 viii. **Q**uod autem exponitur p[er]
 ista de xpo tunc passionem p[ro]uident
 salomon hic descripsit eam ad di
 uinitatem ergo iustu[m] op[er]e
 fuerunt enim iudei plures xpm ca
 pere in sermone ut patet ex de
 cursu euangelij. **E**t imperat nob
 peccata legis. Imperabat enim
 eis math vii. Quod uerba facie
 bant mandata dei propter traditiones
 suas. **P**roponit se sciam dei h[ic]
 ioh[ann]es vii. **E**t uerus qui misit
 quem uos nescitis sed ego scio eu[m]
 factus est nobis in raditione cogi
 tationu[m] n[ost]ra. **Q**uius enim eos re
 dargues cogitationes eos equalant
 math. **E**t cum uidisset alius cogi
 tationes eius et grauis est nobis
 animam aduidentu[m] propter adu[m] q[uo]d
 contempnit contra eu[m] terra[m] patet
 iustis. **S**i enim est uerus filius dei
 etc. **H**oc uidetur esse p[ro]p[ter] ista expo

cone nam uera dei filio compet
 sibi xpo qui est solus dei filius natura
 lis. Alij uero sunt eius filij adopti
 ui. Contumelia et tormento interro
 gemus eum. **X**po enim pendenti in
 cruce dicebant math xxvii. Si filij
 dei es destronde de cruce tua. **M**ate tur
 pissima condempnemus eu[m]. Nam in
 latrones suspendent eu[m] math xx
 vii. **S**ic enim respectus in sermonibus
 illius. **C**redabant enim iudei q[uo]d xpo
 mortuo sermones ap[osto]lus p[re]dicates
 reputarentur falsi. **S**ed contra
 contigit. Nam ip[s]o resurgente et
 in celos ascendente fuit nomen eius
 exaltatum et doctrina p[er] omni[m] orbem.
Hec cogitantur q[uo]d missa errat
 tra in mortalitatem anime. **H**ic aut
 heretice remouetur cum dicitur hoc co
 gitantur que dicta sunt et errantur.
Et subditur erroris causa ad dicitur
Et tenuit enim illos malicia eor[um]
 q[uo]d si referatur ad iudeos specialiter
 scdm exp[er]tione[m] scdm dicens q[uo]d
 licet pati iudeos h[ab]uerint notitia[m]
 de xpo sicut plenius dixi super
 illud mat[the]i. **U**identes aut[em] agnito
 le dixerunt hic est h[ab]es quia. **E**t cepit
 predicare contra uicia eor[um]. **C**ontempe
 runt contra eu[m] in iudicia et adu[m]
 ex quibus obscurata fuit in eis no
 titia q[ua]m h[ab]uerant de xpo. **M**uic
 tes exponit ap[osto]lus de eo puer
 se. **S**i aut[em] referatur ad impios
 generaliter sic similiter euenit q[uo]d
 malicia affectus exerceat notitiam
 intellectus maxime in moralibus
 quia qualis est omnis quisq[ue] talis
 finis sibi audetur in ethico. **E**t

nestorunt sacramenta dei a ocul-
ta bona que sperant diligenter se
quid subditur neque mercedem spera-
mit dñe iustie nullam retributione
expectantes nec iudicant honore
ammay sanctay quo transferre
sunt ad conspiciu angeloy. Quia
deus creavit hominem in corpore
nabilem a in mortalem ex parte
anime et contra corruptione corpore
eo qd e compositu ex contrarijs ele-
mentis. Sed et dñm originalis
iustie quo poterat aia corpus sui
a corruptione preservare. Et ymagi-
nem similitudinis sue fecit aliud
quia fecit ea capere dei per tag-
mionem et amorem. Prudicia
aut dyaboli mors introiit in cor-
dem traxit quia per temptacione
apulis pmi parentis inaudata dei
transgredietes p dederit origine
iustiam et sic in tunc in moie-
di necessitatem qm hñ imitantur
aut alio a dyabolo qui sunt
ex parte illius a omnes impij de
quibus dicitur qd hñ viii. Vos
ex parte dyabolo est. **Cap. m.**

Istoru anime
hic remouet tertius error
qui e circa mortem iustoy
quam multi ignominiosay
areputabant quando ead
in afflictionibus et tormentis
nam cuncta talia credebant esse
penas alicuius pti pcedentis ut
supra dictu e. Primo agitur
ponitur huius erroris remotio. Quod
cuiusdam dicti declarato cao m.
Circu pmi pmo ostendit mors

iustoy qua vis sit penalis ee
gloriosa. Quod mors iniquay agno-
minosa a impij aut. Circa pmi
dicitur iustoy aut aie in manu dei
sunt. Sunt em in mortales ut
dictu e et adeo sepe a corpore
tribus per mortem sunt in manu
dñe misericordie per sanctitatem
glorie concedende. Nam a pte pas-
sionis xpi per quam aperta e
cama glorie si non hnt aliquid
purgandu statim euolant ad glo-
riam. Si aut hnt aliquid purga-
dum detinentur in manu dñe ius-
tie in pena purgandi ad tempus
sunt tamen seure de sua bñdicitate
cauda. Tempe quod fluxit ante
passionem quamvis cent purgati
non recipiebant ad gloriam exant
tamen seure de opa concedenda
remoto impedimento nante per-
ficius redemptore et no tanger
allos tormentu mortis. Si aut
loquam de tormento qd est per
separacione anime a corpore hoc e
comune bonis et malis. Sed tor-
mentu mortis hic dicitur aliud ad
quod per mortem deuenit et hoc
e tormentu rehenne q non tan-
get iustos licet tormentu purga-
toy eos tangat qm non purgat
totaliter in uita pnti. Veritatem
non tangit eos sicut iustos sed
ut peccatores non tamen peccat
adhuc remanentibus sed peccatis
quibus remanserunt ad pena
temporalem obligati. Vnde sunt
oculis in sapientia non tota.

liter in corpore et in anima ut patet
 ex predictis. et estimata e afflictio
 exitus aliorum a corpore aliorum de ho-
 mudo reputatus e in eia afflictio
 ab illis qui nullum vitam hominis ac-
 dunt post vitam et ab imo iusto na-
 ua iusticie quam temerit in hoc mudo
 solum iustitiam abierit in extremum. In
 in sapientia errorem et q anobis est
 ater eternum solum dicit errorem
 qui dicit recedentes anobis per morte
 tatali extimiat. Illi autem a ius-
 ti qui sic erronee credunt extima-
 ti sunt in parte. Anima enim remanet
 eo qe pnapalior pars hominis hic
 accipitur pro toto. Spes aliorum in ad-
 talitate plena e quia no pot amitti
 in immortalitate nec ade no fuit
 plena na amitti potest et fuit a-
 missa in paucis neqati sicut in illis
 que sunt hominum comuna et vniuersa
 In multis huius disponuntur per glori-
 am et corporis qui deus temptant
 illas. Et autem temptat accipe ex
 pimentu de ignorantia. Unde et
 illa pars laque que ad hoc ordina-
 ditur temptatua. Deus aut
 nihil iniquitat et id non temptat
 sanctos per afflictione corporis ut
 accipiat inde aliqua noticia sicut
 magis virtus patientie corpore nota
 fiat alijs ad exemplum imitationis
 et ppter augmentu sue retributio-
 nis. Ideo subditur tamquam in pona
 re q ubi non denotatur sed mdi-
 oratur et in tempe retributio-
 nis est respectus illorum non solum quod
 ad animam sed etiam quod ad

corpus quod resurget gloriosum
 ad subditur fulgebunt iusti per do-
 tom claritate et tamquam sticille
 in ariditate distillent. Per dote
 agilitatis quia corpus obediens ad
 motu anime quod ad locale motu
 iudicabunt naves. Nam per su-
 iudicabunt ad xpo in finali iudicio
 Qui confident in alio intelliget
 Veritatem. Et isti sunt qui de sen-
 su ppo non presunt que psump-
 honores in uoluit tenebris agno-
 rance sed indubij confident
 ad deum recurrunt et sic datur eis
 lumen intelligentie. Et q talis
 cognicio he caritatem amorem. So
 subditur. Et fideles in delecto atq
 estent illi captiuantes intellectus
 sui anobsequium. Qui domo gre-
 impit et pax glie in fund e electe
 eius nam ubi quietatur totaliter
 corp appetitus. **I**mpij autem
 hic contra ostendit mortem impro-
 agnomiosam. Et ppo mulier corp
 et prolem a mulier. Circa pmo
 dicit. Impij autem scandu que co-
 guntur a solum demita erro-
 a ppo idrectone habent a puni-
 tionem eternam cuius ratio subde
 qui neglexit iustitiam a opus iustitiam
 noluit. Sicut et adno recesserit
 qui e bonitatis in finite ppter q
 corp punitio e in finita non in te-
 sue quia hoc est impossibile sed
 extensio. So subditur. Sapientia
 aut et disciplina qui abierit in
 felix e quia per hoc venit ad
 hanc punitioem et vana

et spes illorum licet spes sit quae de
futuro bono tamen large accipiendo
accipitur de evasione mali futuri in
quantum evasio mali apprehenditur
ut quoddam bonum. Impij vero de quibus
hic loquitur scriptura nullam penam
vel punitionem crediderunt esse post mortem
et non dicitur quod quicquam est spes illorum
quia credunt evadere sine penam
post mortem et labores illorum sine
fructu quia licet frequenter plus
laborent in hoc mundo quam iusti in
desuis laboribus non reportant fruc-
tum gloriae sed miseriam penae. **¶** In
licet hic contra ostendit eorum agno-
mina in persona committit. Et primo
facit quatuor. Quod misert duplex cor-
relatur a quibus felix stultus. Circa
primum dicitur mulieres eorum in sensate
sunt sequentes mores virorum suorum
et nequissimi filii eorum sequentes
vitam et doctrinam parentum ma-
ledicta creatura eorum a quibus moti per-
eas qui dicunt eorum creatura et con-
formant se illis. **¶** Quibus felix
hic exprobat misert duplex cor-
relatur. Quod ponitur a filii autem
quid dicitur quod filii iniquorum parentum
cedunt in ignominiam a patre. Quod
misert quibus felix stultus quia licet
sit in matrimonio non tamen habeat
filios in eius agnomina cadentes
et communitati quasi esset stultus et
adulteri non esset felix sed misera
habebit fructum pro sua communitate
conjugali melius sibi quam esset filii
et spado a in potentel genere
qui tamen est sancte vite. Quod subditur

qui non maculatus est quantum ad partem
operis nec cogitavit aduersus deum
quantum ad peccatum cordis. Dabitur
enim ei fidei domus a domo gloriae quod
data pro fide formata caritate. Quod
subditur Honorum enim laborum gloria
suis est fructus et quibus eternis est
subditur et que non contidat. **¶**
Detali enim spado dicitur ysaie
lvi. Non dicat eunuchus ecce ego
legimus aridum quia hoc dicit dominus
eunuchus qui custodierunt sabbata
mea et elegerunt que ego volui
et tenuerunt fedus meum. Dabo
eis in domo mea et in muribus meis
lorum nomen melius a filiis et
filiiabus nomen scriptum dabo eis
quod non prohibet. **¶** Filii autem. Hic
consequenter misert secundum corre-
larum de filiis iniquorum dicitur
filii autem adulterum a potissime
adulterio spirituali quod est idolatria
consummatione erunt a in eximi-
natione et sicut de lege in te
erunt in partem in melius com-
putabuntur. Nam vita patris nullus
est momenti respectu futuri. Et sine
honore vero est nonissima se-
cretus illorum. Nam honor est
primum virtutis in ethicorum quod
quod alle solidum est honor verus
que deseruit alicui inestimationem
sue virtutis. Propter quod senectus
ratione virtute personis vero tact
honor et sic ceteris fuerint
defuncti ante senectute non habent
spem vite futuri. Nec iudicium
agnitionis a iudicij generalis in quo

omnia cognoscitur etiam occulta cor-
di Allocutionem et de suis malis ex-
pationem. Rationes enim inique dicitur
confessiones et dicitur condemnationis
que ad penam ignis aeterni

Quam pulchra est casta

Quod amoto circa mortem
iustorum. Hic generat declaratur
quoddam dicitur. scilicet quod iusti semper sunt
in deliciis quam in iusti. Et hoc primo
declaratur secundum statum presentis vite. Quod
secundum statum vite future capitulo. et primo
inducit quia primo declaratur quoniam
in iustis vite longioris. Quod malis
qui sunt ante brevis et ipsius aut
si morte. Ista tamen distinctio non est
sic precepta qui de materia. Annus par-
tis aliquid ponatur malis et econ-
tra propter correctionem. Circa primum primo
ponitur iustorum eminentia cum dicitur

Quam pulchra est casta

Quam pulchra est casta generat
et iustorum multitudo que est casta cor-
pe resistendo allucina carnis et
etiam mente preueniendo vitia infide-
litatis et idolatrie cum claritate sci-
sapientie que datur iustis. Quod mor-
talis est enim memoria illius et
subditur in mortalitate modus quoniam
apud deum nota est noticia approbationis
quod nec ulla cadit obliuio et
sic eius memoria est immortalis sim-
plicitate et apud homines et sic est
in mortalibus saltem secundum quid. Nam
memoria iustorum fit in eterna que a primo
ab eis iusto incepit secundum gregorium omnium
viri. Si autem loquamur de hominibus
sanctis qui sunt in patria sic talis
memoria etiam est in mortalibus sim-

Cum prius fuerit a maxima vita existens
imitantur illam quia multi eam mis-
erentes per exempla vite sanctorum eme-
dant vitam suam et desiderant eam
cum se eduxerit. Cum enim iusti de vino lo-
to transeunt ad alium ad habitandum illi cum
quibus habitabant communiter desiderant
corpe redire. Aliter tamen opponitur de
eductione a prima vita a seipsum quia talis
mors dicitur quasi naturalis et sic
tales dicitur se quoddammodo dicitur depre-
ti vita quia solus est a principio mensis-
co. Post mortem vero talium recor-
datur bona vita ipsorum tamquam
desiderata redire si posset. Et
hinc exponitur videtur littera sequens
concordare cum dicitur. Et impetuum
coronata et iungatur sic littera et
vincens carnem mundum et dyabo-
lum qui perferit omnium austeris in
morte ipsorum triumphat et acquirit
primum in comquinato certaminum
a primo quod reddetur pro certaminibus
incomquinatis contra dicitur hostes
impetuum coronata supple est pro
dicitur victoria. Multigena autem
hic secundo declaratur omnino defi-
cientia cum dicitur multigena autem
impia similitudo que dicitur mul-
tigena propter eius magnitudinem
etiam scilicet primos. Stultorum in finitum
est in eis et non est utilis quia non
valet ad finem intentionis sicut
medicina dicitur in utilis que non
inducit sanitatem. Omnis autem ho-
mines inquit sunt ad imaginem
dei facti sunt ad beatitudinem ordi-
nati. Propter quod impij ab eis

deficientes dicuntur in vitales ad
subditur Et ad ultimum plantatōes a
omnes impij qui sic nominantur eo
q̄ per ad ultimum spūale sunt filij
diaboli Nam dabitur radices altas
Nam non p̄nt ascendē ad bona spū
celestia nec stabile fundamentū col
locabunt quia totam fiduciam suā
in bonis mundanis et inuisis po
nunt et si in ramis in tempore ger
minauerunt a in bonis t̄p̄alibz
prosperati fuerint in firmitate po
sunt a inconfidencia p̄ntis uite q̄
labilis ē a uento commouebunt
a ad ei sententia super eos irruente
eradicabuntur ab omni p̄ntis uite
in quibus fixerant radicem Con
fringentur em̄ a ram inconfirmati
quia frequēt talis mors accelera
Et fructus eorū inuitiles sūt Na
ex eorū opibz non hūnt exempla
bona sed mala **E**o iniquis em̄
omnes filij a ex hoc em̄ q̄ sunt
imitatores patrorū scelerū tes
tificantur analia a p̄orū Iniro
gatione sua tū em̄ inrogant
tūq̄ sunt filij respondēt se cō
filios illorū de quibus notū ē q̄
sunt iniqui **I**ustus autem
h̄nt q̄nter ostenditur p̄ omnia
iustorū breuiois uite et diuidit
mundas partes quia p̄mo facit
quōntū **N**o ponitur defectus im
piorū a q̄nti autē **C**irca p̄mū
dicuntur Iustus autē si morte pre
occupatus fuit antequā ueniat
ad senectutem q̄n refugit eis

a inquiete amiseris p̄ntis uite
et sic ē meliois conditōis quā
iniquus d̄m uiuens qui frequēt
incurrit tribulacōes corpis et
anime **S**ed quia possit obici q̄
saltem p̄uicatus ē statū senectutis
Venerabili **N**o hoc remouet dicit
Senectus em̄ venerabilis ē a cō
a uenerat digna non ē in multi
tudine annorū sed in inuititate
morū quam assecutus ē iustus li
cet sic uiuens etate **N**o subdi
tam sunt sensus hominū s̄ iusti
quia sunt honestate maturi et
etas senectutis uenerabilis **M**ea
in maculata sūt breuiois fuit p̄
longa **C**onsequēt ponitur alia
conditio iusti cito morientis quia
per hoc eripitur de conspectu im
piorū a quo possit p̄uicari q̄nter
liberij arbitrij uariabilitatem q̄nt
quā accelerauit sūt mortis **V**nde
signū d̄m dilectōis et hoc ē
q̄ dicit̄ placens d̄o a cō et patet
littā pauca exceptis q̄ distinet̄
ne malicia .i. a parte mali muta
rent eū uolentia tormetorū
et ne fictio a uypocrite deciperet
eū q̄ apparentia boni festinatō
em̄ **E**t autē festinatō q̄nti alluso
p̄ntis sed tractatū ē hoc nōmē
ad signandū om̄es deceptōne iuga
ritatis a uerbositatis ornate ob
stinat bona quia frequēt facit ea
appare mala et in pauca t̄ntu
sustentatē t̄ntu p̄ntis quia ne
hōmētia passiois p̄ntis iudiciū

meire et demeritum quia non est pro
offensam dei sed propter duritiam flagelli
Nij sunt quos habuimus aliqui inderi
sum sed in uita punit et similitudine in
operi quia inperantes aliquibus po-
nebant fideles pro exemplo dicentes
Ota miser fiat sicut talis copiamus ul
iustus Nos in sensati pro ignorantia
futuroz bonoz Quam alioz estima-
bamus in saniam eo quod contempne-
bant felicitatem temporalem et finem
alioz sine honore quia malebant
in contemptu punitis uice qui com-
putati sunt inter filios dei a inter
angelos ad quoz conspectum comit-
tunt assumpti ¶ Sed errauimus h
quater ponitur iustorum eminentia et
iniquorum miseria separatim et primo
ponitur iniquorum iniquorum miseria Quod
iustorum eminentia i. Quasi autem Circa
primum in persona dampnatorum autem re-
credarguuntur Ergo errauimus quia in-
tatis in mundo et iustis hinc non illud
nobis licet aut luceat omnibus qui-
tis e ex parte sui et ad diu in saniam
ad bonum commiter fuit omnibus sed
aliqui eos accipiunt et secantur
Alij uero repellunt et sic non fuit
eis a ad eorum uoluntatem sed magis
ad dampnationem Et eod. modo intel-
legendum e quod subditur Et sic in
telligentie ut lastati sumus in uia
iniquitatis ¶ Nam frequenter pl
laborat homines ad perficiendum
sua peccata quam iusti ad iustis opera
sicut de fornicatione uel adulterio quod
maius laboribus et periculis

se exponit ad hunc mentem licet
frequenter deficiat quia uanus religio-
sus in surgendo ad matutinum plu-
ribus noctibus ad deum laudandum
Quid nobis profuit superbia
quasi dicere nihil quoniam in hunc no-
uit transierunt omnia tanquam
umbra que statim defecit et
tanquam omnia pauca qui sta-
tim datur obliuioni et tanquam
nauis que sequitur neque semita
allius tamen ¶ Et autem carina me-
dia pars nauis que latior est
et grossior propter quod euuerti-
gunt deberet apparere et tamen sta-
tim dissiparet per nauis transitum
¶ Quod autem sequitur Verberas
lata uentum a aerom et patent
tota usque ibi ¶ Sic et nos nati de
simum e. Nam ex contrarietate
ex contrarietate elementum homo natus
statim tendit ad corruptionem mor-
tis Nam calor naturalis con-
tinue consumit humidum radicale
in quo consistit uita quod secundum me-
dicos per nutrimentum non restantur
¶ Primo phos naturales restantur
sed non secundum equalitatem
ut hinc si degnatione et sic necesse
satis tandem sequitur corruptio
sicut uinum cui accipit modicum aqua
conuertit allam in saporem tamen effici-
timum forte et si continue apponatur
tandem in uinum conuertitur et efficitur
aqua ¶ Vnde a stabilitate mul-
tis quidem signis ualimus ostendere
sed tantum defecimus ideo subditur

In malignitate nostra autem conspiciuntur. Sicut autem malignitas quasi mala igneas que consistunt in ardore concupiscentie in qua consistunt iniqui. Nam luxuriosi consistuntur agne carnalis concupiscentie Cupidi agne auaricie Superbi agne ambicionis mundane. Tali adiecto erunt in inferno. Nam in eis remanet remorsus conscientie que est pena ualde magna quam spes impij que figuratur in hominibus quasi lamigo est et flos tribuli que statim auento tollitur. Et ad idem ponit exemplum de spuma aque et fumo et hospite cuius dies que statim dissipantur et dantur obliuioni et sic apparet defectibilitatem. **¶** Quasi autem hic comparatur segregatum stabilitas iustorum cum dicitur Quasi autem impetuum uiuentium. Vita glorie et aperit dicitur et in eis corpus aquo sperantur primari non amido et cogitatio corporis aperit altissimum ad cuius honorem ordinant facta sua. **¶** Non accipient regnum decoris a celestis glorie ubi nihil est turpe. **¶** Ad yadema pro de manu dicitur. **¶** Repetitio est eiusdem sententiae ad maiorem expressionem quam dicitur sua proteget eos exponendo eos in beatitudine que per dexteram intelligitur. Ut hinc in xxxv. **¶** Et brachio sancto suo defendet illos in hoc designatur securitas beatitudinis que a nullo potest auferri.

¶ Et accipiet. Hic reuertitur ad scribendum misericordiam iniquorum segregatum cum dicitur et accipiet armamentum et elus allus. Nam ex zelo iusticie procedet ad punitionem malorum. **¶** Et armabit creatura ad ultionem inimicorum. Nam omnis creatura in se habet regis nonumquam. **¶** Inductio phorace iusticia aqua non potest deflecti cum opus sit regula iusticie. **¶** Propterea iudicium terris. Nam iudicando non potest deficere. **¶** Summet futu in expugnabilis equitate quia ita est evidens que nullus potest impugnat. **¶** Attinet autem uiam a conditam suam cuius potest respicere et pugnat in alio orbis frax contra insensatos. **¶** Nam omnibus creaturam uertitur ad afflictionem regibus. **¶** Sicut conuictio omnes creaturam cedent ad gloriam electorum. **¶** Abiunt directe emissiones fulgur ad afflictionem malorum et tamquam habent curuato arcu. **¶** Quato enim plus arcus est curuatus tanto grauius ferit et phor designat per punitionem malorum est grauius et aperosa ora rabira que dicitur pena prima. **¶** Corpus x petra autem erat apud. **¶** Sed hec opus uis magis mistica quam literalis. **¶** Non subditur et a petrosa ora a abira dei que dicitur petrosa non formaliter sed effectiue inquit amittit lapides grandes. **¶** Non subditur plene mittentur grandines et perfectu et candescet in allos.

aqua mans que cadens apparet
in mare est turbata Contra illos
stabit ventus spiritus et ventus ve-
hementes et ad hunc et in hunc modo
rum Perducat omnes sciam iniquitas
illoz Nam agne conflagratis pur-
gabitur clementia propter iniquita-
tes factas in illis et malignitas e-
uertet pedes potentu propter superbi-
tam opora **Cap. vi.**

et audite ergo reges

Melior est sapia Post quam au-
tor in primo capitulo inducit ad
amorem sapie et per ea remouit ex-
cessus circa hoc contingentes et alia dea
sua declarauit Sic contra reuincit
ad proinde ad appetit sapie inducit
Et primo ad hoc inducit 2o qualis
acquiratur ostendit a quid est uita
sapientia Prima inducit nam po-
inducit ad sapiam propter euersionem
mali 2o propter consecutio boni ubi
ad nos ergo reges Circa primum inducit
principales reges et principes ad sa-
pientiam et alios consecutio 2o
sicut dicitur supra primo libro Sic
sapientia necessaria est in superioribus
ut bene regant Ita sic non correpo-
dent in inferioribus ut bene obediunt

et cap. vi

Audite ergo reges aure
mentis Desistite iudices quia non
potestis bene docere nisi prius disci-
tis Prebetis aures ad uoluntate au-
diendi Vos qui continetis multi-
tudines regendo et placetis
uobis in uerbis nationu et delecta-
ti in inuentione earu que data est
propter ad nos uobis cuius in hoc

estis uicarij qui interrogabit opa
vra et si a illa distinet usque ad
minima quibando bene acta et puniendo
mala ad subditur Quia tu essetis in-
iusti regni illius aspectu de uere ad
sequendu leges eius non recte iudicas-
tis sed leges eius reliquist iudicando
et uiuendo Adio subditur Horrenda
et cito apparebit uobis in iudicet
non tardat in iudicet durissimie
et pena gravissima in hijs qui presue-
fiet quia quanto status alior tanto
casus grauior et per cons maior
pena dignior **Sergius** enim a ho-
m pauu status et pauu sue
conceditur misericordia quia talis
ut quis peccat ex ignorantia po-
tentes aut status dignitate et sa-
encie magnitudine potent tor-
menta patientur a sustinebunt
grauissima tormenta ratione iam
dicta Non enim subtrahet perdas
cuiquam a quocumque sit pauer
Dns ab uno sibi debito Nec ve-
rebitur et timebit magnitudine
cuiquam qui debet puniat eu
qm pusillu et magni que fecit
Sicut enim ex diuersis gradibus
recreatur et resultat pulchritudo
vniuersi sic ex diuersis gradibus
hominu resultat pulchritudo rei
publice Et equaliter et ei cura de
ambus ista cura adem est et eius
pudencia Prudens accipiat acta
Dne pudencie que est in mete
dina sic non est aliqua distinctio
Nam vnico actu puidet omnib

creatus Si autem accipiamus effectus
 exterior sic est ab interno tamen est
 ubi equalitas quod dicitur Nam conuul-
 si rei prouidet secundum conuenientiam sue
 nature creatus autem intelligibilis
 que mereri possunt et demereri prouidet
 super hoc penam et gloriam secundum meri-
 to et demeritum exigentiam quod subdit
 fortior autem fortioribus in statu cri-
 minibus Nam castus corpore grauior est
 et per consequens grauior tormen-
 to dignus ¶ Ad uos ergo hic com-
 munitate sapiam propter consuetudine
 boni et primo ponit suam inducione
 Quod remouet quendam obiectone ab
 clara est Quod in se fert intentio conuul-
 sionem ubi cogitare ergo Circa p-
 ma dicitur Ad uos ergo reges sic
 hi sermone mei sic principaliter et
 consuetudine ad subditos. Ut dicitur et
 in principio huius et sic excedat
 inquirentes curiose diuina circa
 que que est que sapia propter quod
 dr. Ps. xij. Non plus saps quam
 poterit sed saps ad sobrietatem sed
 aliter et ne excedat durus debi-
 to pauperes tractando propter quod
 subditur Qui enim custodierint iusti-
 tiam tenendo debitam mensuram
 iuste iudicabit aduersus qui iudex est
 omni et qui dederint iura secundum le-
 ges diuinas et humanas inuenerit
 quid respondent tunc interrogant
 de iustitia homines omni accurrunt ad
 iudicium sicut ad iustitiam animam Ut
 dicitur Vethicorum cetera patent
 Clara est hic consuetudine remouet
 quendam obiectone seu excusatione quod
 posset aliquis dicit quod adquisito sapia

et nimis difficilis propter quod homines
 a se retrahit propter hoc apud remouet
 dicens Clara est et que nunquam marcescit
 sapia propter quod uisibilis est oculis in-
 talibus sicut sol oculis corporalibus et hoc
 est quod ad prima principia omnibus perse-
 nota sicut dicit philosophus in methaphisica
 Quod uisibilis cognoscitur partim est factus quod
 subdit et facile uidetur ab hiis qui di-
 ligunt eam Nam affectus trahit
 intellectum ad interiora sapie et inue-
 nitur ab hiis qui querunt illam per
 experientiam lectorem et studium ueritatis pre-
 occupat qui se conuulsiuit ad procho
 intelligitur quod querentes dicit ino sa-
 piam in illa perscunt in huius plus
 quam credabant ¶ Cogitatio ergo huius
 quod in se fert intentio conclusionem
 sic quod querere diligenter sapia est optimi
 dicit cogitatio ergo de illa profectus co-
 gitationes sensus est confirmatus a per-
 fertus et qui uigilant propter illa
 huius cito est pauper de possessore
 eius Nam per hoc intelligitur uel dicitur
 quod dignos se sapia tunc ¶ Respon-
 dit sententia promissa per alia uerba
 ad maiorem expressionem Nam per hoc
 intelligitur uel dicitur profectus in illis
 qui querunt sapia feruenter credentes
 ino et in omni prudentia a in omnibus
 agilibus humanis occurret illis
 subdugendo spiritum emallus s-
 sapie uisibilis est discipline conuulsi-
 tentia qua quis desiderat dare ad
 et dicitur sicut ¶ Circa ergo dis-
 cipline a eius conuulsiuente dilectio
 est sapie et dilectio sapie sine

custodia legu allius est. Propter quod
concludit aplūs Pro xii plenitudo ergo
legis ē dilectio Custodias aut legu con-
firmato incorruptio ē. s. spiritualis
pcti Quia pdm aug^m Peractū est
transgressio legis dīne incorruptū aut
pūritas appetato facit ē pūritū
deo Propter similitudinem ad apm qui
est sanctus finctor. Et sic volūis a
pūno aduētū concludit Concupiscē
cia itaq; sapientie deducet ad regnū
appetū quia faciet regnāc tū deo
aug regni non erit finis Et conclu-
sionem suam applicat ad pūritū dicit
Si ergo delectamini in pūritibus iudi-
cantiū et pūritibus dīnantiū diligite
sapientiam impetū regnetis aut a
tpali regno ad etnū transeat. Dili-
gite lūmē sapie sine quo nō fact
vris dirigi non potest. ¶ Quid
ē ergo sapia Postquam auctor ad
sapientiam acquirendam induxit
hic cōter dicit qualiter haberi pos-
sit tamē ad intelligētia dicendorū
aliqua sunt hic pnotanda pūm
ē q auctor hic loquitur impersona
salomonis ut patet eo q ex cōtū
continuat lūmē ab hoc loco In
salomone uē duplex fuit sapia
in fusa pma fuit cognitō cocā-
tūm hūg mūdi que licet p mū-
tigatōne ratiōis et exāū pūdi
possit acquiri hoc tamē ē parna-
liter et diminitute. Nā vng homo
nō p omēs pūas sic acquirē sed
vix eius vita sufficit ad vna fū-
rionter acquirendam Item ad hoc

requirit^r magnus tractus tempis
vt patet acquirere etiā hoc mō
cū multis erroribus q patet etiā
per aristotilem qui inter alias philo-
sophos ē famosior et tamē implu-
ribus errauit vt demūdi cōtate
de mū intelligētia et cōt felicitate
ut patet dno metha. ¶ Salō
aūc hanc sapiām habuit ex mū fi-
sione ut patet fno regū in qd
quod nō hūit eam diminitute sed
integraliter quia dei pūfita sunt
opera deū oī xxij nec pertractū
tempis sed mstanti in quo fit in-
fūsis dei nec cū aduētōe errorū
qui adeo nō pūnt ē. Ista tamen
sapia salomonis fuit eiusde ra-
tōis cū illa que peracquirōne
pū ē sicut oculū formatū per
naturā et datus p miraculū pū-
eiusdem ratiōis nec obstat q ma-
hīs acquiratur cū admixtōe errorū
ut dicitur. Nā hoc contingit per
arctōne exordibū deducē pū-
cipiorū ad conclusiones et maxie
remotas quod autē ē per arctōes
non variat spēm nec cadit sub
arte. Alia uero fuit in salomone
sapia in fusa ad quam nō attingit
facilitas ratiōis que pūnet ad
cognitōne pūheticam. Nā aliquas
psalmos pūhetice composuit vt
dicit gōmū in plogo psalmōū
super libru eam cōtūtorū pūhetice
pūpsit vt dictū fuit abidem pdm
expōitōes hebraicas et latinos. Cū
igitur salomon loquatū ut dictū
ē et p cōtū videtur q loquatū

de sapia pro sit fuit impo Item scido
 q omis sapia creata et maxime illa q
 e adeo per infusione e quodam impressio
 sapie sine quter quod e quodam relatio
 vniuers ad alteru sicut effectus ad causam
 eomiso quter quod salomon loquendo de
 qua transit transir ad aliam et egiro
 hys igitur pmissis respectu sequentiu
 pmo pmitit breuis prologus q subh
 tractatus cao vii Circa pmi dicit salo
 mon vel philo in persona salomona
 Quid est autem sapia pda quter
 sue natus et quem ad modu facta se
 in me referam Unde in sequentibus
 dicit se ex dono dei am habuisse et
 non abstandam audis sacramenta di
 a eius secreta in reuelata sed ab initio
 natiuitatis mee inuestigabo Undem
 pmo sequentis capituli tractat de pua
 conceptione et natiuitate et ponit in
 lucem v in euideti scdm alius studio
 sis tunc et non negligentiis et no
 preterito ueritate obmittendo de conti
 genabus neq tu inuidia tabesce
 iter hebe talentu adeo an traditu ab
 stonendo quom talis homo non e
 particeps si sapie sine na eius
 dmi non e nati i uide a metha
 mulatudo autem sapientiu pntas
 e orbis raris Nam sicut per pnt
 bn disponitur corpus ad creatandu q
 sibi conuenientia Sic p sapia bn di
 sponitur orbis ad operandu ea que
 sunt hdmu qm conuenientia Et
 rex sapiens qm stabilitatem est
 in bono Nam sicut caput bn dispoit
 influit membris sensu et motu
 bn ordinati Sic rex sapiens pidi
 tos suos dirigit ad omne bonu et
 finaliter sic concludit ergo accipite
 disciplinam et pater litta

Sed quidem et ego hic con- vii
 sequenter atedit ad tractatu 2
 qm an sequentibus plura dicitur
 e de sapia sua ad remouendu notam si
 perbie Ideo pmo declarat inuilitatem
 natiuitatis sue q excellens et acqui
 sitionem sapie sicut pmissit capitulo
 precedenti dicens quid e sapia etc q
 quter hoc optau Circa pmi dicit Su
 quidem et ego homo mortalis etc si
 em adam stetit in originali iustia
 generasset filios similes sibi si pote
 tes non moi Sed quia per peccatu
 factus fuit necesse moi et sic homines
 ab eo descendentes hnt necessitate
 moriendi Et in uentre matris figura
 tus sum caro per uirtutem formatua
 Decem mensiu tempore Aliqui em
 pui nascunt tempore septimo et alij
 in nono et aliqui in decimo Et qsi p
 magis uirtutes de quibus fuit salomo
 coagulatus sum in sanguine men
 struo matris ex semine hominis Angua
 rde em mas habet uirtutem ac
 tuam et femina passiuam Ut dicit
 phis libro de generatione animaliu
 et ad in femine uiri deriuatur uis
 actiua et formatiua fetus dematru a
 matre ministrata que e sanguis me
 struus et delectamento sompni come
 metis Puer em animatus adhuc
 mutus matris consistens e quasi dormi
 ens Et ego natus comite atq in aere
 Tunc enim puer incipit uiue per
 quam respiracionem et similitet de
 adi in facta riam Puer em nascens
 in riam cadet nisi ampet ab obstet
 re Vel ab alia persona qm cum
 supulente et pnam notem similem
 omnibus emsi plorans inastulus
 em nascens gemendo profert

a femina uero e quasi conquere-
tes de primo pontu transgressionem
appter quam nascuntur filij et filie
ore et misere. **¶** In dno dicitur
ridus a nascens e femina profert
Adar adam gemitur e dedit eua pot
In ualumentis amittit sicut quia
pne nati in uoluntate panis et pel-
libus et pta indimert quia natiua
non dat eis tegumentu sicut dat
aibus pluiam et lanam ombus
et ceteris prouidet de sufficenti tegu-
mento et curis magnis. Cetera uero
animalia paruo tempore mittuntur
aparentibus. Nam deuictu sibi p
uide pnt in sua breue tempore
Sic aut no e possibile in natiua
humana que longo tractu tempore
indiget nutrice. **¶** Pontu antequam
necessaria possit sibi acquirere tum
appter impotentia corpis tum appter
agnorantia mentis. **¶** Nemo em exce-
ptus qui sint excellentes in illis
aliud habuit natiuitatis manu quia
nascuntur corpe et ignorantibus me-
te sicut et cetera. **¶** Anima em in sua
actio e sicut tabula uasa in qua anch
e actu scriptu. **¶** De aia. **¶** Omnis ergo
nitentibus omnibus ad uitam qnto ad
impotentia et agnorantia et similibus
exitus qnto ad angustia et simi-
tialiu exsoluacione. **¶** Appter hoc
ostans quid salomon habuit exna
hic conter ondit quid hucit exdi-
na sapia dicitur sibi data. **¶** Adm
mdnas partes. Nam pmo ostendit
qnto sibi ualuit. **¶** 2o ponit ordne
quam p ipa habenda ad deum effudit
octauo capitulo abi pnce exam pma

mdnas quia pmo ostendit qualis
sapia direxit in in uita contempla-
tua. **¶** 2o in uita actiua. **¶** 3o in
pma adhuc mdnas quia pmo de-
scribit preuocitatem sapientie. **¶** 4o
qualiter dicitur in actibus uite con-
templatiue. **¶** 5o in ipse em. **¶** Circa pma
dicit appter hoc a q natus sui to-
taliter agnorans q dicitur ad pta-
ui sapientie domi et datus e in
sensu a domi sapientie et intel-
lectus q aliquando per sensu intelli-
sicut commut de talis in sente-
detali questione a in sapit et
intelligit et in uocam per uocam
denotam et uocam in me spm
sapie a spm sanctus qui dat sa-
pientia et p p m allam regne
et sedibus et. **¶** Nam excellencie hpa-
les et diuicie naturales et artifi-
ciales canuies sunt bonis et ma-
lis et sequentibus contadunt analis
q bonis ut patet ad sensu. **¶** Appter
q non sunt bona hominis qui sic con-
tadunt salis bonis. **¶** In diffis de
dicit boetius libro de consolacioe
Sapientia uero fit hic pmo plus
bonis pferit conceditur pferat ho-
minem p m excellenciam sui pte
Appter quod bona eorum respectu ipy
nullius momenti sunt reputanda.
Super salutem et spem a super
sanitatem corpis et eius pulcri-
tudinem. **¶** Alexi cam quia sani-
tas et pulchritudo sunt pferentia
corpis. **¶** Sapia uero met. **¶** Et is
qnto aia e melior corpe tanto
sapientia e alio pferenda. **¶** 2o ppo-

sui producere hinc illam quia sicut
 lux corporalis dirigit incorporealis
 sic sapientia in spiritualibus quoniam in extingui-
 bile est hinc illuc. Si loquamur
 de sapientia creata hinc eius est
 simpliciter et per omnem modum incor-
 ruptibile nam est quidam necesse est
 et cum sit quod a se deus. Si autem de
 sapientia creata sic non est incorruptibilis
 per omnem modum nam omnis creatura
 potest non esse per subtractionem conser-
 vationis operis dei. Sic autem definit
 esse ista sapientia quod ex hoc hinc
 eam demerere dicitur conseruationis
 subtractionem tamen eius natura est incor-
 ruptibilis. Quia forma corruptibilis
 dupliciter. Uno modo per corruptionem
 subiecti alio modo per sui contrarium.
 Ut dicitur philosophus libro de morte et
 vita. Sapientia uero creata de qua loquitur
 non est corruptibilis per corruptionem
 subiecti tamen sit in anima intellectualis
 que est incorruptibilis ubi neque per
 sui contrarium quia non habet. Nam in
 hac sapientia non considerantur nisi tria
 hinc naturale intellectus et hinc
 dicitur super in seipso ac species intelli-
 gibiles hinc uero naturale intelli-
 tus non habet contrarium multo magis
 dicitur. Similiter dicitur species intelli-
 gibiles quia species contrarium in intel-
 lectu non sunt contrarium et hoc
 modo hinc sapientia creata potest dici
 inextinguibile sicut et incorrup-
 tibile. Venit autem quoniam omnia prout
 cum illa. Quod patet textus
 regis in. Vbi dicitur quod filium

petendo sapientiam ad deum non solum illam
 obtinuit sed etiam cum illa diuitias et ho-
 nores super omnes reges et inuisi-
 biles honestas permansit illius et quod
 opera operis que per manus designat
 eo quod manus est organum organorum
 in deo anima. Et letatus sum. Quoniam
 gatur sic lita quoniam ista sapientia
 anterebat me in omnibus osten-
 dendo qualiter debere agere et agno-
 sceram. Et te quam operam habem
 quoniam omni honore mater est. Sed ipsa
 hinc hoc cognoui quod permittit. Ve-
 nit autem in omnia bona prout tamen
 illa. Sicut filie tamen matris qua sine
 fictione adeo aquo operam deuote pos-
 tilam. 3o regis in et amathan quod ha-
 tu sui traditus ad erudiendum. 3o
 regis xii. Et sine inuidia communi-
 co uerbo et scripto. Nam omnes re-
 ges et sapientes desiderabant audire
 sapientiam salomonis scripsit enim mul-
 ta ad matrem in instructionem. Unde et
 aliqui eius libri sunt in canone
 computati. Infinitus enim thesaurus
 est et in apponibilis ut prout dicitur
 quo qui uisus sunt opera sapienter
 exercendo. Quod tamen facti sunt a
 misericordia dei tamquam conformes ei
 in operibus suis que conformitas cau-
 sa est dilectionis est enim. Omnia enim
 diligit sibi simile et propter discipline
 dona commendati. Sed deo tamen sunt
 uere discipuli. Quod autem dedit dicitur
 ex sententia et a loqui ad honorem
 dei et edificationem proximi. secundum quoniam
 ad deum in datum quoniam opera sapi-
 entie dicitur et actor eius et sapi-

entiu emendator dona sua in ipse
ptra a sim bonu augmentando In
manu em allus et nos et finones
m of quia nullu bonu sine eo age
possimus nec etiam loqui nec cogita
re **¶** Qpe em dedit Declarata sa
pientie ptenoprate hic conter salom
ostendit qualiter cu direxit martibz
ante contemplative et pmo qntu ad
templacone rem naturaliu et super
naturaliu i et em in illa Circa pnu
dicit Qpe em dedit in horu que p
in natura scientia veram sine ad
mixtione falsitatis que adeo non p
te Scientia ues detalibus acquisita
frequentur hē aliqua falsa admixta
ut dictu e supra Et scientia dispo
sitione orbis et ad qntu ad pta cor
poru celestiu et elementariu et ad
tutem elementariu qntu ad ea que fi
pnt per virtutes eoz qntu et con
sumacione et moderatem tempoz
¶ Diuiditur aut annis in quatuor tpa
s. ver estatem autūm et hyeme
et quodlibet astoz hē certu pnu
mediu et fine viciitudme per
mutaciones s. detalē an figuris et
egips et dedie in noctem et huius
modi et consumacione tempoz q
libet em res generabilis hē certu
pudu tempoz in qua augmetat
decrestit et tandem edrupitur an
in tuesus per menses ebdomadas
et dies et stellaru disporōes qnt
tum ad situm planetaru in qua sunt
stelle fixe Naturas aialiu quoni spe
cies et mores sunt valde diversi
¶ Faras bestiarum Nam aliquae sunt
alijs fortiores Vm ventoz Na

aliqui sunt ferem aliqui protellofi
et aliqui egrotatim et aliqui sanatim
cogitacione hominu que pnt cognos
ti dupliciter Vno mo per certitudi
nem et hoc mo cognosti no pnt
mpe dīna reuelatōe ppter quod
hec cognos non pnt ad contem
placone que e reo naturaliu Alio
mo pnt cognosti per coniecturas
ex signis exordibus et sic sapientes
homines de cogitacionibus alijs ppter
coniecturam detali cogitacione laq
tur hic salomon Differentias vir
gultoz et arboru quaru sunt mil
te species et varie virtutes et ali
que crescunt in regionibus calidis
alie in frigidis Et virtutes radica
diuersas herbaru et quecuqz abstron
sa sicut virtus perquam magnes
trahit ferru et abstronfa hominibus lz
videant effectu Notina astoz et
supradicta saltem pro magna pte
data sunt salomoni per in suspone
ut dictu e supra qd subdit om
em artifex docuit me sapia Ideo
potuit medore salomone effm suo
et natura **¶** Et em in illa hic
qnter salomon ostendit qualiter
sapia direxit eu in supernaturali
contemplacioni Et diuiditur in
duas partes Nam pmo decla
rat virtute mteate sapientie
et qualiter dirigit in super na
turali mcontemplacione i et per
naciones Circa pnu dicit Et
em in illa s. sapientia mteata
de qua in mediate ante dixit adm
mū em artifex ut Spūs intel
ligentie sanctus s. formaliter

in se effectiue alia sanctificationis
 multiplex in domo. Vnicus in se
 propter quod apud pma corp xii
 Numeratis varijs spūs sancti do-
 nis subdit her aut omnia opatur
 nis atqz idem spūs diuidens singlis
 pro ut dicit subtilis a penetras
 omnia sua virtute. In pma corp
 ij Spūs omnia struatue ceta pro
 funda dei. **D**istinctus effectiue. Na
 facit discrete loqui etiam in omni
 deomate ut patet actu scdo de apud
 mobilis simili effectiue. Nam hoies
 facit mobiles et agiles ad sequedu
 in sanctu sui. **Ps. viii.** Qui spūs
 dei aguntur. hys filij dei sunt. In
 conquinatus formaliter et effecti-
 uue quia nulla conquinatio possi-
 bilis e in eo nec ab eo causari recte
 similiter formaliter et effectiue
 quia de nullo pe dubitad et quod re-
 uelat in similitudine absqz ambiguitate
 propter quod apud sancti castitatem
 sibi reuelatam denūciabant sine
 hesitatione. **Qd xxvi.** Qui iutate mi-
 sit me ad nos suauis in se quia e
 similitudine boni et in alijs nam omnia
 graua facit suauia amas bonu.
 Nam e opa vanitas per eentia
 qui nihil extat. **Un facit min q**
 dicendo plus signat s; q ad omne
 bonu amitat agendie humanis
 in defectibus comparado. **Venig-**
nus. a. **Un igneus** ad amore dei
 nos in flumado stabilis contra ma-
 la pūna nos firmando securus
 de finis malis in ammetibus timo-
 rom auferedo. **Comes** hys. **Uti-**
tem in operando. **Omnia** prospici-

entis cognoscendo. **Et** qui rapiat
 omnes spūs intelligibiles quia quidqz
 perfectiois e uel ee pe in spūibus cre-
 atis multipliciter et diuisim tota e in
 eo simpliciter et unitim. **Mundus** sub-
 tilis expositus e supra ut ubi dictu e
 subtilis in conquinatus. **Omibus** em
 mobilibus mobilior e sapia motio is-
 ta similitudinalit dicit in quatu. **D**na
 sapia ad omes effectus dei disponedos
 portingit usqz ad mma. **Attingit**
 aut ubiqz propter sua mundicia a puri-
 tatem eo om q nichil he extitit
 admixtu non he aliquid restingens
 ad vnu locu. **Vapor** e om dicit di
 Vapor aut e q eleuati pcedens
 ab aqua et natiua existens. **Sic** filij
 mdims qui dicitur sapia pūis pcedit
 ab eo et e eiusdem natiue cu ipso
 et emanat quodam e claritas om-
 nipotentis. **Sic** em loquitur apud
 hebre pmo. **Qui** cu sit splendor et
 figura substantie eius et ideo nich
 inquinatu. **Hor** expositus e supra. **Can-**
dor em e lux et sic quia filius in
 dms e lux in debite et speculu in
 quo omnia redudent clarissime et y-
 mago bonitatis allius. **Apud** em
 e filij dei q sit ymago patris. **An-**
geli em et homines ad ymagine dei
 eius ee dicit et ad sic vna simpli-
 cissima. **Omnia** pe quia in finita
 et pmanes in se omnino in mu-
 tabilib. **Omnia** in nouat faciens
 omes mutabilitate et hoc modo
 phis. **Viii phis.** **Omnia** mobilia
 reducit reducit ad vna causa
 pnam omnino in mobilem

Et per nationes ostensa sapie virtute
meritate Sic contra ostenditur quod
dicitur in super naturali contemplatione
cum dicitur Et per nationes diuersas
sue personarum acceptione in aias suas
a per conata liberi arbitrij in bonu di
spontas ad sapie donu se transferre
hor donu conferendo et amicos dei q
fidem caritate formatam et qhas per
cognitione super nalem constituit sic
patet in ueteri testamento q multi sunt
pphetie non solum de hebreis sed etia de
gentilibus sicut patet de beato nob
qui fuit gentilis Sibila etia est rea
habuit spiritu prophetia Or dicit augu
Similiter in historijs romanor legi
q tpe constantini et helene mtricia
in ueteri fuit qda sepulchru in quo ra
tebat homo lamina aurea hinc imper
tore suo in qua scriptu erat corpus
nasterit ex uirgine et cecidit in eu ad
sol helene et constantini epibg am
me iudeis .v. facies iudei me No
minem em diligit deus nisi cu
qui cu sapia in habitat q p melli
gi de sapia meritate cu qua habitat
habitat homo per caritatem prima
qohis iij Qui manet in caritate
deus manet et deus meo Ut
etia intelligi de sapia creata cu q
habitatio homo hinc carn inquit refer
tatur intellectus super se ad cognos
cendum et amandum sapie donu et
hinc diligit deus Nam sapia qur
e donu spiritus sancti e per qua homo
bit iudicat de deo per quida con
naturalitatem ad ipd quoduis no
habet notitia scripturarum Sic uir
tuosus bit iudicat de peccatis

ad utilitatem quamuis non habeat notitia
libri ethicor Con naturalitas aut
ad diuina e per caritatem q unit
hominem deo Et sic sapia de qua
loquitur hic scriptura supponit ca
ritatem ut ei amorem Mem
nem aut deus diligit nisi sit in
caritate Et em hoc speciosior
sole hoc patet em no solum de
sapia meritate sed etiam de creata
quia speciositas solis e corporalis
qua prellit speciositas spiritualis et
super omes dispositione stellarum tunc
tendit speciositas sapie eade caritate
luci s. corporali qurata meritate p
or si intelligatur de sapia meritate
sic pax e dignitate et durate Ma
e eterna lux aut corporalis facta
e in tunc genesis primo fiat lux
et facta e lux et q de asta loquitur
hic patet per hoc q subdit illi
em succedit nox Et genesis primo
dicitur appellauit q lucem diem
et tenebras noctem Si aut intel
ligatur de sapia creata pro ut do
nu spiritus sancti datum hominibus sic
pax e luce dignitate no tamen du
rate Nam lux asta facta fuit
prima die Natura uero humana die
sexto qn primo Sapientiam ac
non omittit malicia Q patet
videt de sapientia meritate et si
militer de creata quia ad hoc q
malicia culpe no conuipit effect
tine sed tantum de merito inquit
homo peccans demeret ut sibi
donu sapie adeo subtrahat Vi
detur tamen hic scriptura loqui

viii

Cap. viii

De sapia creata per hoc q̄ sub
ditur attingit ergo a fine usq̄ ad
finem foriter omnia creata q̄ cre-
trando sua virtute usq̄ ad minima
et disponit omnia suauis quia dat
omnibus creaturis formas et meli-
naces per quas mouet ronnatu-
ralis ad actus et fines suos sicut
lapidi grauitatem per qua natu-
raliter tendit deorsum

Hinc amari **Cap. viii**

ostensio qualiter sapia
dirigit in vita contempla-
tiua hic conter ostendit qualiter
dirigit in omnia actiua Et diuidit
in duas partes quia primo ostendit
q̄ sapia e summe diligenda 2o q̄
circa agenda ubi si autem iusti-
tia Circa p̄mo dicit salomon
hanc amari singulariter et exasui
amicitie mea distendo anatha
q̄tha et petedo ca deuoto adeo
in dai ueritatu e supra Et sic pa-
tet q̄ loquitur hic de sapia cre-
ata sub eodem nomine contem-
platiue frequenter transit de creata
ad creatam et egius rone dicta
supra capitulo vi et questiui spo-
sum michi eam assime a eius me-
ditationibus in sepabilit̄ ad heret̄ et
amator factus sum forme illius
Est em dctor amine assimilans
eam deo creatis generositate
allius glouificat contubermid hns
dei a homo hns contubermid
dei per caritatem per qua homo
manet in deo et deus in ipso glo-
nificat a glouosum consistetur et

laudat generositate allius in sapie
create quod cognoscit ee quidam in pres-
sionem et emanatione a sapia d̄ma
Sed et om̄ deus dilexit eam in q̄nto
illa fecit homines deo diligibiles ut
predictu e Dicitur e em̄ disciplic
dei Nam domi sapie fecit hntem
subdere mandatis d̄mis et electis
operari illius Nam p̄ ipam eligit ho
opera deo planta Consequet arguit
ipam ee diligibilem per locu am̄di
dices Et si diuitie appetant̄ multa
et accipitur hic si pro qua se e
ut apparet Quid sapia loimplens
que opatur omnia quasi dicit sapia
har rone diligibilior e per qua
multo plura maiora et meliora p̄nt
hete quam per diuitias tales Unde
p̄bior̄ xvii Quid prodest sulto
h̄re diuitias cu sapiam em̄ non
possit Si aut̄ pens̄ a industria
humana opatur in agilibus huma-
nis quod hanc que sunt a operu
humanos magis qua illa e artifice
q̄ dicit in opibus humanis multo
magis opatur domi sapie qua v̄tz
naturalis industria p̄ter quod est
magis diligenda Et si iusticia
ostensio q̄ sapia sit summe appeteda
hic conter ostenditur qualiter di-
rigit in vita actiua et primo q̄ntu
ad partem actiue que uocat̄ monas-
tica que respicit bonu regime vni
persone 2o q̄ntu ad allam parte
que dicitur politica que respicit
bonu regime multitudinis ubi
habeo p̄ter hoc claritate monas-
tica Vero consistit in acquisitione et
exercitio moralium uirtutu que

reducuntur ad quatuor virtutes cardinales a principales. De quibus dicitur hic et sic iustitia quibus diligit. Accipit hic iustitia legalis que includit omni virtutem sicut dicitur fuit supra capitulo primo labores huius a opera sapientie magnas hinc virtutes sibi amplexas quas explicat dicens. Sobrietatem omnem a temperantiam et sapientiam a prudentiam circa que est sapientia circa agibilia humana et iustitiam que est virtus specialis et virtutem a fortunam. Iste sunt quatuor virtutes cardinales ad quas alie virtutes reducuntur. Morales non subditur. Quibus uelut nichil in uita sunt hominibus. Quia per virtutes morales efficitur homo bonus simpliciter. Per virtutes autem intellectuales que sunt artes et scientie speculatiue non efficitur homo bonus simpliciter sed secundum quid ut bonus artifex bonus philosophus et huiusmodi. Et si multitudinem scientie supple prout desiderat que hoc supple habet per sapientiam non subditur. Sic prout a facit scire et modo loquendi quo grammatice facit congrue loqui. Videtur enim hic scientia loqui de sapientia in salomone prout fuit ut supra dicitur in capitulo preterit. Salomon autem per sapientiam sibi data multa cognouit de presentibus et per hoc potest coniecturare de futuris non subditur. De presentibus estimat. Salomon etiam per spiritum prophetie plura cognouit de futuris per certitudinem sic uersutas a fallacias sermonum quas sapientia facit auerte quas et dissoluendo argumentorum que fuit contra ueritatem. Specialiter in mo-

ralibus. Signa et monstra sunt. Antequam hoc patet. Verum de sapientia inuenta quam nichil latet. Similiter de creatura prout fuit in salomone. Nam ipse cognouit dispositionem celi et stellarum ut dicitur in capitulo preterit et sic prout cognouit ortum signorum et constellationum que monstra aliqua sunt ut predictate terre futura uel fertilitate et huiusmodi quod dicitur monstra auerando. Proprius ergo prout de bona hanc adducit in ad comitatus. Per frequentes meditationes sapientie in quibus est delectabilis uita sciens quoniam meritum communitur de bonis. Per frequentes enim meditationes sapientie augmenta semper bonum in homine. Et sic allouit rogationis quia tales meditationes sunt uerba mentis et cordis mei. Et excludendi. **L**abelio hic genter ostenditur ostenditur qualiter sapientia dirigit in polliniam a diuiditur in duas partes quia primo ostenditur qualiter per eam uultus gubernatur. Quod qualiter subiectum quoniam consolatur a quoniam ad damnum modum. **C**irca primum dicitur hinc ostenditur claritate ad turbas audientes sententias meas ueras et ad quoniam tranquillitate ordinatas et honore apud seniores et hoc fuit omnem ad litteram de salomone quod ipsum gubernauit pacifice et qui sapientia precebat alias sapientes et seniores eius regni. Quoniam a artibus an ueniar an iudicium. Quoniam enim ad hunc existens ualde

Solertex Andicauit flui reddi ue
 mii teras regu iij Inconspetu
 potentu admirabilis ero Omnes
 em reges mirabant de sapientia
 salomons et facies pnapu miri
 buntur me Qm iij regu y dias
 Q regna paba q erat sapientissima
 videns sapientia magnificetia salo
 mome no hebat ultra spm Ta
 centom me sustinebunt a reuend
 expectabunt quousq uerbu re
 sumia uel dem eis loquedi licetia
 Et loquentem me respicient atto
 niti de mea eloquentia sermori
 nante me plura manus ol suo
 mponet a qm qm pprtraha
 sermone reuend a pulcabit p
 terca hebo por hanc in mortali
 tatem apud deu et memoriam
 etnam ap homines **Dispona**
 qntes ad bonu comue et naces
 in erue subiecte multi nax ge
 tiles sunt subiecti salomoni ti
 mebat me audientes reges hor
 rendi multi em reges horeddi
 alijs audientes sapientia et potentia
 salomons timebant eu et reddebant
 ei tributi **Et in multitudine subdi**
toro meo Videbor bonus eis be
 nefaciendo et in bello fortis contra
 aduersarios meos **Quintus** h
 qnter ostenditur qualiter sapia su
 biectu qm conuolantur ai dicit
 Quintus in domo mea a qm con
 sientia Nam intellectus et uoluntas
 sunt potentie reflexus super se ipas
 conquistam cu illa homo om p
 dam sapie he meditaciones ualde
 delectabiles apud se qdco subdi

Non he em amantudine atq dicit
 autem comisso sapie et eius conuictus
 meditaco que ex intellectu et hitu sapie
 pcedit Et subdit causa huius delecta
 comis cu dicit qm in mortalib e meo
 gitaco sapia a qpter hoc e delecta
 bilis quia facit cogitaco de in mortalib
 et dms Sicut sapientia animalis
 et terrena facit cogitaco de carnalibus
 et terenis quax cogitaco aueritate
 induit et in amicitia illius delect
 tate bona Nam he delectate con
 uenit ai angelis sancti homi pdrin
 allam partem anime in qua comue
 ai angelis sancti et in opibz ma
 nuu illius a in opibus a sapia pro
 cedentibus honestas sine defectone
 Nam ab ea nihil in honestu p
 procede et in certamine loquede alij
 a in collacone sapientu adiuuere quia
 non conferunt de uanis et in honest
 nis sed de uerbis et honestis Et p
 claritas in comunicaco finem illius
 a in collacone sapientu Nam pmo
 quibus sapies comunicat alijs doct
 nam suam dai sunt et intelligibi
 les quia que melius suntur clarus
 promittuntur Circa hanc querens ut
 illam michi assignarem In uenitur
 em sapia per diligentem tractatione in
 uestigacionem **¶** Puer ex am qd
 quam salom ostendit qualiter sapia
 pcedit in uita contemplatiua et ac
 tiva hic qnter ponit orone quam
 fecit p ipa habenda Et pmo ponit
 orandi motum **¶** Do orom sue mo
 du capitulo ix Circa pmi dicit
 puer ex am in gemisus per in
 tellectus subtilitatem et fortibus
 sum aiq bana per affectus puri

Primum adde et firma in habitato de
pmit sensum intellectum multa cogi-
tantem Nam propter hanc in hitatoz
he homo cogitat de necessarijs multis
ex parte corporis et difficile hic ponit
qita ratio que accipitur ex defectu cog-
moneis nre era natura sensibilia qo
pprietates non possim sine perffe
sicut patet patet q quietates animi so-
hij arboris qntu ad uirtutem figuraz
et colorem et huiusmodi ad plenu p-
arationem non possim in respicere
etates pmo **¶** Similiter res difficiles nec
e qui possit eas explicare sione
Ideo dicit et difficile est im agn a-
cognitione debilem huius et cu dif-
ficultate et que in pportu sunt a-
subiecta sensibus humanis In ve-
nimus ad labore a rationes corp aqz
invenimus cu laboribus multis et
frequentibus ad adaptionem erroris
ut patet de philosphis qui tunc era
talia in uolunta sunt valde laboriosi
et tamen in multis errant sicut dicitur
e supra vi cao de aristotele **¶** Que in
rebus sunt autem que in respicabit
q dicitur nullus n per sapientia ate-
daram et sic ex rationibus qm
arguitur q sapientia dimitur in sua
necessaria e homi et maxie apli are-
gnie hnti Unde subditur sensu
autem tuu a consilio dmi quibz
stict ac a nisi per sapientiam et pntu
tuo reuelante errasces ax **¶** Nemo
stir unu amad uel odio dignus sit
Nam per sapientiam diuam sa-
nati sanati sunt omnes qui placi-
erunt tibi Post lapsum para-
tis qm **CAP. X.**

H De illu **¶** Improcedentibus
induxit auctor ad appetitu
sapientie rationado hnt com-
mouat ad idem exemplificando po-
nendo corp exempla qui per sapiaz
diuam hnt habitum et per oppositum
alios qui per defectu sapie malcha-
buerunt Nam opposita iuxta se
posita magis durescunt **¶** Et diuidit
induas partes quia pmo ponit
aliquas personas exempla spe-
cialiter **¶** Quod totius apli isel gene-
ralis cao vi pma diuiditur in
septem partes scilicet septem pers-
nas notabiles ptes ptebus pro
sequendo pma persona e iste
adam qui per sapientia dmi pe-
nitens saluatus fuit et contrio
cogn qui per in sapientia pot et
hoc e q dicitur hoc r sapia dmi
allu qui pmo formatus e adco s-
adam genes pmo pater orbis
terre a omi homi cu plus cet
creatus quia postea formata e
mulier de costa eius gn ij custo-
diuit quam dmi in statu in noc-
tie pterit et aduxit illud ad elita
suo postqua peccauit et aduxit
illud de limo corpus eius inde
formando genes pmo et hoc
fuit an peccatu eius **¶** Et dedit
illi uirtute continendi omnia na
dedit illi dominio super omnia
in storia genes pmo ab hac s-
sapientia ut recessit in iustis
a cayn in ira sua cog deus ad
munera frs sui respexit et
no ad sua Per iram hominadij
a generatione fratradij frater-
mitas deperit a amicitia fratna

Propter quod hic ponitur secundum
 exemplum de noe qui per sapientiam
 adeo sibi datam cum domo sua fuit
 saluatus merito alijs modum
 peccatis et hoc est quod dicitur quod
 quod a propter sapientie domi cum ad
 delectet etiam gen. vii sanavit
 omnia sapia per contemptibile huius
 a per archam delignis factam quod
 contempnebant homines illius
 tempore reputantes fatuos noe
 et eius filios quos gubernans
 sapia gubernans noe iustus cum
 sua familia. **¶** Hoc in consensu
 superbie hic ponitur in exemplum
 de abraham qui per diuina sapi-
 entiam fuit liberatus de ar cal-
 deas ut dictum fuit pleni gen. xi
 et hic breuiter repetitur hoc scilicet
 sapia diuina et in sequentibus simi-
 liter intelligatur in consensu super-
 bie cum se narces extulissent vo-
 lentes edificare turrim usque ad ce-
 lum ad magnificandum nomen suum
 gen. xi fuit iustus scilicet abraham
 quem sibi fecit per appellationem et
 confirmavit sine querela a nota-
 bili culpa et in filiis abraham
 sententia fortiter custoduit in
 hostes eorum fortiter debellavit ut
 patet in gen. et in libro. **¶**
 Hoc iustus hic ponitur quod
 exemplum de loth cum dicitur hoc ius-
 tum scilicet loth aperentibus in
 liberavit fugiente de ciuitate
 sodomorum ut hic gen. xix. De-
 scendete igne sulphureo in
 pentapolis sic vocatur illa
 regio eo quod erant ibi quatuor

ciuitates que sunt subuersa dicens quibus
 in testimonio nequitijs a vicijs contra na-
 turam que erant in facti summgabunda con-
 stat deserta terra Nam facta est in hi-
 tabilis et inde surgit fumi et fetor qui
 intollerabilis in testimonio dampnatus
 in hitatu et merito tunc fructus hntes
 arbores a preter plura turpis natus
 in testimonio quod hitatores illius tunc
 peccantur contra naturam. **¶** Sicut autem
 qui sunt arbores pulchros fructus hntes
 extens qui cum manu tangunt mone-
 rantur et fetor exalat ex eis in tes-
 timonio dicit vicijs et dampnatus
 et incredibilis anime a vicijs loth
 que fuit incredibilis angelo puniti-
 ne respicit post tergum suum. **¶** Et acci-
 dit anima pro toto mundo. **¶** Sicut
 exadi primo. **¶** Omnes anime que gres-
 se sunt de femore iacob vel memo-
 ria stans figmentum salis. **¶** Versa
 enim fuit vxor loth in statua salis
 gen. xix ut postea memores con-
 sue incredulitatis ad emendandam eam.
¶ Unde dicit saluator luce xvii. Me-
 morces estote vxoris loth. **¶** Consequenter
 ostendit malum aliorum qui diuina sa-
 pientiam contempnunt cum dicitur. **¶** Sapi-
 entiam enim per euntes a ipam hnt
 negligentes narrantur in hoc lap-
 si sunt ut ignorant bona scilicet
 virtutum que sunt vnde homo bona
 quia faciunt hominem simpliciter bonum.
¶ Sed et in sapientie sue relinque-
 runt hominibus memoriam per sua
 punitos sicut dicitur de sodomis
 et vxore loth. **¶** Ut in his a pecca-
 mis. **¶** Ad hoc enim fecit deus per
 punitos eorum peccata manifesta ut

alij terrore pone atalibus arceret
Sapia aut hos qui se obseruant p
sanctam trisfactione et deuota orone
adoloibus liberant ut patet in ex
emplis dictis et etiam dicendis
Hec aut profugit hic ponitur quid
exemplis de iacob Hec aut profugit
ire frs iustis s; iacob qui iustus fit
et in mezopotomiam iit fugiens
aram esau frs sui genes xxvii De
duxit par uas rectas inop et of
tendit illi regnum dei qm uidit stala
tuoq summitas tangebat celum et
dm in moyse stala genes xxviii.
Tunc em habuit reuelacione de su
perna uelut qpter q euigilans dixit
non e hic aliud nisi domus dei et
porta celi qo p dicitur Et dedit illi
sciencia sanctoru et noticia de sanctis
angelis quos uidit ascendentes et
descendentes p allam stalam honest
tastant alid in labiibus et reddidit
eu diuitem et meliora prolabiibus
suis custodiendis iudibus laban qm
xxx dicitur q e homo ultra mo
do ap et compleuit laboris allius
qm deo protegeta recessit de meso
potomia cu uosibus et libeis et di
uicijs suis qm fraude arauuomonia
a laban et filijs suis qui mercent
eu decepte imitando frequet mercede
sua gene xxxi illi affuit multipli
cando greges que pdm partu debe
bant eade an mercedem iacob et ho
nesto facit alid ditando inqalibus
et spualibus diuicijs Custoduit ad
abiminet et a laban et eius filijs
insequenibus iacob recedente ad

ad poliandio genes xxxi Et certa
tame forte dedit illi cu angelo luc
tanti genes xxxii Ut amitteret s
esau sibi aduersante ad hoc em fuit
illa lucta ut iacob asseruaret de sau
que nimis timetur qpter quod dixit
sibi angelus Si contra deum fortis fu
isti multo magis contra homines
preualebis Hec uendit hic
ponitur sextis exemplis de ioseph cu
dicitur Hec uendit usq ad asyrie
litis asyriis suis genes xxxvii s
a peratibus libauit eu a asyriis
suis cu uolentibus eade Descendit
q ad illo in foueam a nicarcom
regis egypti qm xxxix qm dicitur
abidem fuit dne cu ioseph dedit
q ei gratiam in conspectu principis
carceris et in uinculis non deue
quit alid donec afferret illi stex
tu regni a dnacione in regno e
gypti p q regem in mediate qm
qli et potentia aduersus eos qui
eu depmebant s; purisar et uoxe
eius quibus superior factus fuit et
mendaces ostendit qui manilam
alid imponendo sibi adulteriu ma
malicia mulieris fuit detorta et
dedit illi claritate etna s; bone fa
me que manet ad huc et mane
bit Hec qm hic ponitur
septimu exemplis de moysi qui p
sapientia dimitus sibi data libera
uit pplm isrl ab egypti fuitate cu
dicitur Hec pplm iustis et s; pplm
astaheliticu colente dnm liberauit
a iacobus egyptioru que alid qm
mebant nimis graue mtaicu

et data e eis aqua de petra altissima
sa de petra oreb ut ibidem dicitur q for-
te erat in loco alto et fito ad maio-
rem declaratione miraculi et requies-
satis de lapide duro Nam potata aq
pplius requieuit Perque om hic
contar audit contrariu egyptiar afflic-
tione s; per conuisione flumie in
sanguine ut h; exodi vii Saen-
du autem q hic loquitur commixtum
de pena egyptiar et beneficio hebre-
or et malis alior et bonis istor
No sub uno contrarii lictu transi-
t ab egyptiis ad hebreos et conis; &
diuiditur in tres partes quia pmo
ponitur hec egyptiar afflictio No
plurur quodam carita questio a cum
em temptari No subditur dicti co
a pro cogitationibus autem Circa pmo
dicitur Perque om pena passit
inimici alior a egyptiis oppressores
hebreor ad defectone potus sui qd
conuisione flumie potabilis an sag-
uonem quem no poterant egypti
bibe et mris a in aquis flumie
cu habundaret filij isrl letati sunt
quia sicut dictu fuit exo. vii qd
hebrei hauebant de dicto flumie
statim q haustid erat ardeba ad
naturu potabilis aque et sic leta-
bant filij isrl de dno bnficio Na
exosa flumie egypti affligebant
filij isrl reficiabantur Qdco sub-
ditur Per hec a per aquas pota-
biles talm illis deessent a egyptiis
In tunc illis actio e a cu hebreis
no dicto Nam profante a aqua
potabili sempitern fluit a mli q

Dicitur sempiternus eo q e apncipio
mundi est em omis de quatuor flu-
minibus paradisi et vocatur alio
nomine gyon gene. ij cao Summani
sanguine dediti in iustas quibus
aqua fluit erat sanguis et dicit
humane quia similis erat huius
sanguini Consequet loquit de he-
breis Qui cu inueneret in mris in
traductoe in fiantu accipor quos
pharao fecit in flumie submergi
exodi pmo Qui conuissent maia
fuisse mris filior isrl Dediti em
illis a hebreis habundant aqua
in spate per reuisione sanguine
hausti ad natura potabilis aq ut
predictu e Vel per aqua fluente
de petra oreb miraculose ostendos p-
stam que tuc fuit in egyptiis et
hebreis que ad admodu tunc exal-
taret a hebreos aqua potabile.
eis dando et aduersarios alior ne-
tates pro aqua sanguine eis qui-
nando ¶ Cum em hic contat plu-
tanta questio ex predicto ortu hinc
dictu e em q afflicti sunt egypti
siti ppter conuisionem aque in sa-
nguine in egypto & q similis
filij isrl sunt afflicti siti ppter
defectu aque in deserto Qualie
ergo deus fuit magis fauorabilis
isrlis qua illis Ad hoc respondet
q pena sitis in isrl hebreis ad
eas probacone egyptiis aut ad cop-
damnationem sicut uider aliter pu-
nitu filio qmud s; ad eius emen-
dacione et aliter latone extranea
s; ad eius mortem et hoc est

in sensibus egyptiorum iniquitates alio
a opca nequissima ex aliis cogitationibus
procedentia & que sunt opca alla sub-
ditur. Quos quidam creatores tollebat
mutos serpentes, tamquam scos et
bestias super uacuas a in uiles ut
talpas et uespertiones p d m q di
op ij q m m p p i aliis multitudinē
mutos animalium uuluum et in
uiliu ramaru supple et t m fiam
ut h r exodi viii q m vndictam y
dolore qua telebant animalia uilia
ut farent et s q peccato edresso
det pena Non em impossibile eac
a r Sequitur ex materia muisa Ma
materia pma perse no e cognosabi
lis cum sit potentia pura q m m t
te aliis multitudinē uisio r q r
sequit Quas non solum lesat per
morsus uel in toxicatōes et simi
lia potest illos ex t m m a e subito
Sed et aspectus eorū tribilis exti
mod occidit timor em uehementē
aliqui interficiat hominē nam et
sic h i s animalibus tribilibus
Uno spiritu a uno tuo uisio potant
ocidi iuste No subditur per pau
tōne passi a mortem ab apis fac
tis suis a p suis omnibus pec
catis S q omnia in mēsurā r
a ordmatissime eos p m m p i per
animalia uilia sicut in uilibus
animalibus peccant ut predic
tū e **Q** uultū em h i r decla
rat quoddam dictū s q d eus in
misi animalia uilia egyptijs no
q p t e r m p o t e t i a Nam alie potat

puime s d m m suam uoluntatem
et hoc e q d i a t q u l t a d e m u a l d
a posse tibi soli super erat semper
qui ab eterno uirtutis es in fini
te No subditur Et uirtuti brachij
tūi quē respicit quasi dicit nlls
et subditur r a c o q m t a m q u a m o
m e t a s t a t e s i c e a u t e o r b i s t m p o
qui subtrahit consuetudine d i n a s t a t i
redigētur in nichilū & tamquam
gutta rois que cadens in terra statim
euanesit et peritatur & m p e r e t e
o m m c o n s e r u a n d o e a m e s s e e t
d i s s i m u l a n s e t q d i p p l i c a t e r p f
m t e l l i g i U n o m o s i c d i u i d i s s i
m u l a n s p e c c a t a a d i m m i t t i s p u
n i r e p e n a e t i a c o n m u t a d o i l l a
m t e m p a l e q p t e r p e n i t e n t i a u e r a
s u p e r u o m e t e m A l i o m o s i c d i s s i
m u l a n s p e c c a t a a f a d i f f e r e n s e a p u
n i r e q p t e r p a n i t e r i a a u t d e s
h o m m b u s p e n i t e n d i t y p u s e t s u b
d i t u r c a u s a D i l i g e n s e m o m n i a q
s i m i t c o n s e r u a n d o e a q m e e n
o d i s t i c o r p q u e f e c i s t i D e u s e m d i
l i g e n a t i u e d q u a f e c i t c u l p a m a t
o d i t q u a n o f e c i t q u a n o e a u c t o r
m a l i c u l p e No subditur **Q** u e
e m o d i e n s e t q u o a u t p o s s e t r
q i d i c e r e t n u l l o m o q u a o m n i a r e d i
g e r e n t u r i n n i c h i l u m r e s s a n t e s u a
i n f l u e n t i a p a r t i s a u t o m n i b u s
c o n s e r u a n d o e a m e e t i a m e r a
b e n i g n i t a t e q u a a m a s a m m a s s p e
c i a l i m o e t l o q u i t d e a m m a b u s
r a c o n a l i b u s q u a s d i l i g i t u o l e d o
c i s b o n u n o n s o l u n a t i u e s e d e t a
g r a t i e i m p u n i e t g l o r i e i n f i n i t a

Quam suavis post col
 latus beneficia quod asel
 in egiptu de gypso hic pom
 bnficia ei collata in mtrouu tice pro
 missionis aqua creat cananeos qd
 ydolatriam et fecit hntae hebreos qd
 lacam et diuiditur mdias partes s
 mprniale et mndentale q mapi
 derimo tertio capitulo Prima mdias
 qua pmo ostendit qd pmo 2o decla
 rat sui dictu ubi non quia potes
 circa pmo dicitur **Q**uam bonus
 et suavis e dnc sps tuus in omibz
 sic hnt libri edrecti Spus em dm
 attingit a fine usq ad finem fortiter
 et disponit omia suavis ut hr sup
 capitulo viii Ideo qd a ppter bonita
 tem tuam hos qui exerrant perdi
 uerunt pta cony paribus conyis
 a parialiter pime et no simul eos
 auferendo deuota ut hnt tps pe
 antendi Et ad subditur et de quibus
 peccant amoues et alloques aliq
 mstruam animi aliq per uocatoz
 conyis que dar intellectu Et mduat
 ad hoc exemplum de cananeis cu
 subditur Quos em antiquos in ha
 bitatores terre sancte tue a iudeis
 dicit sancta eo qd ibi arguit cultu
 dei tpe ueteris testamti et a ample
 tu xpi mistiu tpe noui quos exho
 uisti qm adibilia p oped faciebant
 a enorma peccata p modicantia
 sortilegia et auguria et sacrificia
 iusta quia demons oblata et filioz
 suoz necatores eos ydolis sacrifici
 tes et comestores vntoz homi a
 terra Non in uentur in ueti tes
 tamento qd cananei habitatores iudee

ante filios isrl comedent carnes
 humanas et biberent sanguine qd
 uidetur qd hic sit methasora lonico
 Sicut de predano uel de usurario dicit
 qd comedit homines quia rapit subst
 nam eoz et hoc modo dicit psalms lx
 xviii **Q**mederunt aacob et locu eius
 desolauit Isti ues cananei erant
 predones et raptos et sic dicit
 homini comestores Et auctores pecc
 tes animato in auxiliario patres
 em tenent filios auxilia Cananei
 ues filios suos ydolis molabant
 ut dicitur et sic eis auxilium debitu
 subtrahabant Ignorant qm qd et
 peccatores s cananeos auctores aior a
 filioz suoz Quia scriptu em frequenter
 aia prototo composito ut dicitur e sup
 in auxiliario a auxilio debito deservi
 tare perdere a desine uoluiti amco
 sacrificio tuo a uideat qui dicit sacra
 ritate predicta et e in medio climate
 habitabilis tice pmanus penna mdo
 tempe iose ut digna percipent s
 iose et qui cu eo erant pgnatoz
 pncipoz dei s abrahe isaac et iacob
 qui mtra illa erant pgnati et ex hoc
 fuit pmissa terra eoz semini ut
 hr m plumbus laas m genesi que e
 omni candr e tra ranoz supradicta
 Sed et hnt a cananeis tamqua ho
 mibus peperisti non sic aut an
 gelis peccantibus et missi antecesso
 res exatus tui uespas **Q**uam
 em expositores aliqui qd an mgressu
 filioz isrl ad terram pmissionis iud
 ad lictam misit uespas hntes aniles
 uenonatos que plures cananeos

interfecerunt et per hoc alij occasionem
penitendi de peccatis suis habuerunt alij
uero dicit qd vespere iste diuinitas timētes
quos dñs in mī p̄t cananeos per quos
aliqui accesserunt dectā ante ingressum
filiorū isrl' s̄t enei et alij ad fidem
vniū dei s̄nt comisi et q̄to isrl' con-
iūti ut pater deriab et eius cognatōe
Josue vi et degabaomab Josue x
Non quia s̄nt consequēter declinat dñm
sui s̄ qd dñs ex sua bonitate cananeos
parcialiter puniuit dāns eis locū pe-
nitentiae et hoc dupliciter p̄mo negati-
ue Qd affirmatiue ubi tū ergo s̄nt
iustus p̄mo in dñas quia p̄mo osten-
ditur qd deus hoc nō fecit ex defectu
potentiae Qd qd nec extimō ab ier
timens aliquem Circa p̄mū Non
quia impotēs erat in bello subitē im-
p̄os iustis et cananeos hebreis quos
non omēs per hebreos debellauit quia
multi illorū inter filios isrl' romanse-
runt ut h̄t in libro Josue om̄p̄ibus
longis aut bestijs semis que statim eos
ingulassent aut uerbis duro s̄nt fil'
extimare s̄t cananeos et sup̄plendi
T qd isrl' nō fecisti eis non s̄nt ex
impotentia tua s̄ de misericordia qd
subditur Dabis locū penitētie licet
etiam p̄tes eos pro maiori parte in
malicia perseverat qd subditur Non
agnorant et et naturalis malicia
op̄ō a longa consuetudine indur-
ta que quidam consuetudo est quoda
natiū ut dicitur libro dememo et
quando non poterat mutari d̄t as
non posse non ē simplex et absolūto
Nam quam diu uiuit p̄t redire ad
bonū s̄t p̄mū quid quia tales ad

difficultate p̄t redire p̄ter con-
suetudinē peccandi inclinatam
per modū naturē Vñ quō mēthate
impossibile dicitur vno mō qd ē diffi-
cile Sicut etiam comū s̄nt de
hōmīe male iudoni dicitur qd non
p̄t iudē Semon erat maledictus
abimias s̄nt maledictus canaan
seruus p̄mōrū eū Nec timens
hic cōter ostendit qd deus nō pu-
niuit cananeos parcialit̄ exti-
māe alius sup̄ioris qui posset
facta sua cōgē quia hoc ē impos-
sibile et hoc ē qd dicitur nec timēs
aliquom et et pater litta usq̄ ubi
Aut quis tibi imputabit ad adpā
si penitent̄ natiōes quas tu fecisti
q̄ dicit nullus quia s̄nt meo vo-
luntate p̄dixit eas in esse ata
libe p̄t eas in nichilo redigē Nec
ē em alius deus quam tu Nam ē
Qm philosophos necesse ē ēē omā
p̄mā causam om̄ Cui tūc ē dectōm
Nam diua p̄uidencia ad omnia se ex-
tendit quācūq̄ minima recta pa-
tent **C**um ergo hic cōter de-
clarat dictū suū affirmatiue et
diuiditur in duas partes quia p̄mo
facit q̄p̄ōm Qd ex hoc infert
triplex correlatiū a dōm̄p̄i aut de-
clarat aut qd supra dictū ē de pu-
nitione cananeos ex hoc qd deus ē
iustus et bonitas per essentia q̄p̄
quod non p̄t aliquid facē nisi pie et
iuste To dicit **C**um ergo s̄nt iustus
per essentia q̄p̄m quoz qui nō debi-
p̄m̄ri considerando suam in no-
tentiā qd em̄p̄as h̄ p̄m̄s aln

ad pacem sue p[ro]prietate sicut patet
 de sancto iob et ext[er]mi a ext[er]nati
 estimans avaritiam tua r estimat pu-
 nitur Unde amia ad estimabat
 qm p[ro]p[ri]etate a adeo alieni cog uide-
 bant cu sic flagellati ut in libro iob
 fuit plenius declaratu Viras em
 tua a potestate tua iusticie m[er]itu e
 Nam per omnipotenciam suam iustificat
 impiu Nam sicut dicit aug[ustinus] a xauis
 e iustificare impiu q[ui] a xas t[er]re
 et etiam et quia iusticia dei semper
 comitatur misericordia Ideo subdit
 Et ob hoc q[ui] d[omi]n[us] om[n]i es omnibus te
 parte facis Nam semper punit
 t[er]ra condignu etiam ndampnat
 Virtutes em ostendit a potestate tua
 infinitam tu qui no credes ab
 ydolatrie ee mortute confirmat
 r simpliciter perfectus Infideles
 em a ydolatre negantes deu om[n]i
 non credebant cu simpliciter ee
 perfectu Et hos qui nesciunt r in-
 fideles maudana tradunt r tradu-
 ti permittit de p[ro]p[ri]etate impetratu ex
 hoc em q[ui] deu agnoscant
 audacter peccant Tu aut d[omi]nator
 a virtute r in virtute perfectu
 at tranquillitate iudicis r mode-
 te punit tu magna reuerencia di-
 spoms nos non statim peccata pu-
 niendo sed ad penitentiam expectas
 et subditur causa Subest em r
 tu voluis posse sic p[ro]p[ri]etate punit
¶ Donisti autem hic ex dicit
 in fert triplex conclauit qm e
 q[ui] per hoc q[ui] deus in puniendo semp
 se h[ab]et iuste et pie Sed et exemplum
 iudicibus huius mundi ut sic se h[ab]et
 subditos puniendo Et hoc e q[ui]

dicatur Donisti autem p[ro]p[ri]etate tua p[ro]p[ri]etate
 tua ap[er]ta iusti et pia qm oportet ius-
 tice ee et humanam r benignam iudice
 seculari **¶** Et bene p[ro]p[ri]etate hic p[ro]p[ri]etate
 sedim per hoc om[n]i q[ui] misericordia pu-
 nitur cananeos dedit spem filijs
 asel colentibus op[er]e contedendi ad
 eo manus boni et hoc e q[ui] dicit
 Et bene p[ro]p[ri]etate fecisti filios tuos r he-
 breos Vm erodi in filijs meis
 p[ro]p[ri]etate isel qm iudicant r pu-
 nient das locu impetate penitencie
 cananeis ut p[ro]p[ri]etate ex p[ro]p[ri]etate et ex
 hoc arguit dicens Si em inimicos
 seruis tuos a cananeos et egip-
 tos et debitos morti a obligatos mor-
 ti q[ui] p[ro]p[ri]etate sua enormi ut dicitu
 e supra et liberaisti pena imp[er]te
 diffens ut h[ab]ent t[er]re penitendi
 Cum quanta diligencia iudicasti fi-
 lios tuos a puniti hebreos iuste r
 pie cor punitos ordina ad cor e-
 mendatos Quos parantibus r a
 abrahe ysaac et iacob quibus facta
 sunt dei p[ro]p[ri]etate **¶** Cum ergo
 p[ro]p[ri]etate t[er]re coruclauit et r[ati]o decla-
 ratu quoddam dicitu ad p[ro]p[ri]etate et allis
 Circa p[ro]p[ri]etate concludit ex p[ro]p[ri]etate r[ati]o
 hebreos et coru ad iudicatos diuersu
 d[omi]n[us] punitiois modis Nam unus
 e modus medicinalis alter non q[ui]
 ad obstinatos imp[er]te et hoc e
 q[ui] dicitur Cum ergo das nobis disti-
 plinam r flagellas ad man[us] corer-
 cone Sit em iudex magister
 discipulu et p[ro]p[ri]etate filiu in m[er]itos
 nos in malo obstinatos multipli-
 ates flagellas Vmo pena t[er]pali
 ut per hoc si vellent possent
 amantia imitari ut p[ro]p[ri]etate e

Sed quia abusi sunt per obstinatores
2o flagellati sunt penam eterna
ut bonitatem tuam cogitantes iudicantes
a ut tu alias punis hoc faciatis
modeste exemplo bonitatis tue et tu
de nobis iudicatur a tu pena nobis
infertur speremus misericordiam tuam
revertentes ad te quoniam **Am**
et alius hic consequens declarat
quoddam dictum scilicet pena temporalis ob
stinatorum non est medicinalis quia per
hoc non evadunt etiam incedit **Et**
primo ponit suam declarationem 2o
remouet quendam falsam responsionem
ubi per hoc que putabant Circa p
mud dicitur **Unde** et alius qui inuicta
sua in sensate quae ad deum et misere
quod ad proximos conuenit usque ad
mortem per hoc que colunt a propter
ritum ydolorum que in sensate vultibus
etiam creaturas exhibent ut hi
infra **Solisti** summa tormentata aet
na et tunc in excelsis uis dicitur
errant a per totam vitam de se
estimantes haecque in animalibus
sunt super vacua a hominibus in
utilia sed magis notua ut species
talpas et vesperilionem ut dicitur
2 supra **Infantia** in sensatorum mac
duentes a bono amalo non dispa
rentes **Propter** hoc tamquam pueri
in sensate iudicio inderisim dediti
indifferendo eis penam perquam den
sibiles redderentur **Et** tu egyptis ca
nis emsiabus grauius affligebant
et cananei vesperibus pungentibus vul
nerabant **Scilicet** aut ludibus et in
crepantibus apud non sunt edrecti
sed magis obstinati digni dei iudi
cia a pena etiam experti sunt
Et subdit huius causam dicens **Quia**

hiis que patiebantur a aramis et
uessis et huiusmodi molesti fuerunt
a impatienter in quibus patentes
non a patientia sed a passione ut
sit sensus In quibus passionibus
et plagis indignabantur contra deum
blasphemantes apud **Simele** dicitur
apud **xxvi** **Et** blasphemant nomen
dei **Imites** propter super has plagas

Per hoc hic contra remouet
quandam responsionem falsam qua
posset aliquis dicit quod propter hoc dei
punitione ferebant indignam
et moleste quia notitia eius non
habebant hoc remouet per hoc quod
uidetes deos suos cananeos desine
exodi **xxviii** **Cognomine** quod deus he
breorum erat potentior deo suis et
sicut cognomine non tamen adorant
Sicut **Pro** primo dicitur de philosopho
Cuius deum cognouissent non sicut
deum glorificauerunt aut gratias egerunt
et hoc est quod dicitur **Per** hoc quod put
bant deos impis a inter eos
extimaret a filiis apostoli **uidetes**
a aliquos cognoscere nec illum
quomodo negabant se **Re**
noscere sed deum hebreorum **Quoniam** deum
agnomine per effectum ut deum de
e non tamen sicut deum glorificauerunt
Ideo subditur **Propter** quod et sine
condempnatione a pena eterna
mer super alios sed in finali iudi
cio qui cruciantur in anima et
corpore pena ieheme **Am**

Uam aut sunt **Her** est per
medentalis in qua occisio
ydolatiae cananorum tractat
generaliter de ydolatra omni gentium
et diuisi in duas partes **Nam** po

reprobatur ydolatra gentium **Q**uo
 commendatur laici iudeo capitulo xv
 pma iudias quia pmo reprobatur
 ydolatra exhibita mirabilis evocatus
Quo exhibita ymaginibus fabricatis
 ubi infelices aut sunt pma adhuc
 iudias quia pmo ydolatra dicta decla-
 rantur **Q**uo reprobatur a Quors pisse
 Circa pmo dicitur **Q**uam aut sunt
 a veritate vacui **Q**uoniam homines
 quibus no subest scientia dei et nra
 sunt ydolatre carentes notitia ui
 dei et de his que videntur bona per
 participatione sicut sol et luna
 et huiusmodi ex quo in scientia pro
 uenit nobis bona non potuit
 tellige eu qui e s bonus pcentia
 neq opibus diuis attendentes cog-
 nomit quis eet artifex s deus vis
 qui licet apdi no possit cognoscere
 tamen cognoscibilis apostolus s ab
 effectibus **S**ed aut ignem quem
 vulcani dicebant aut spiritum a
 pmo etherem quem vocabant
 aonem aut citam aerem a mobi-
 lem quem dicebant gymonem aut
 girum stellas a signa in zodiaco
 reuoluta que deos dicebant **Q**uoniam
 desigmo gemmas dicebant q erat
 castor et polus iudeos translatos
 et sic de similibus **A**ut nimia a-
 quam quam thet m vocabant a
 solem et luna quos vocabant phe-
 bum et dyannan arcades orbis
 rax deos putant a reedidit
 et deos mundu regentes **Q**uo
 Quors hic consequenter dicitur
 error remouet et pmo roma-
 uetur erronea opinio **Q**uo queda
 in sufficientis excusatio i **S**ed in

Circa pmo dicitur Quors a solida
 lunc et huiusmodi si ppete a pulch-
 tudine delectati deos putant eos
 et ut dicitur e stant q dicitur hoc
 debent statim scire qto hys dnator
 corp a deus qui e causa pma om spe-
 ciosior e Nam eius pulchritudo ex-
 cedit in infinitu q probatur am-
 diatur **S**peciei em generator et
 per consequens corp pulchritudo i po
 excellens in infinitu p existit
Quo scitudo et opa corp q facit
 intrasmutatoe creaturarum amiti
 sunt tamqua queda excedentia
 intellectu nri intelligant ab illis
 a intellige deus ab ipis qm quib
 fecit s deus qui ab omibz dicit
 pma causa forior e illis Nam
 emnens continet omia creatu-
 ra **Q**uo subdit imaginudine em spe-
 cie et creatie a pulchritudine
 nisi cognoscibilis potest creatu-
 cor uideri Nam per effectus pe-
 i cognoscere cause deueni **Q**uo
 tamen hic remouet quedam excu-
 sas qua possent aliquis dice q la-
 borantes incognosces creaturas
 possent excusari si non cognoscent
 deum qui excedit creaturas in infini-
 to excludit per hoc q licet per
 creaturas no possit cognoscere deus
 spiritum addistinctos personarum di-
 nax pe tamen per eis cognosce
 quid ad essentialia attributa s
 sapientia potentia et huiusmodi
 bus quoniam ab illis omes creaturas
 transcendit **E**t hoc e q dicitur
Sed tamen adhuc in hys qui to-
 sunt creaturas excellentes faq

Deos ut solem et luna et huius mo-
minor est quædam quam animalis qui
colunt serpentes et uilia animalia et
his em fortasse errant deum querentes
et id creaturis omnibus deitate
falso attribuentes et omni cu inopibus
aliis consensum ordine creaturarum
meditando et inquirunt et persua-
sim hinc a pro uero tenent quæ
bona sunt que uidentur s. sol et
luna et alio notabiles creaturæ s.
per hoc eorum creatorem nolunt ag-
noscere ad subditum. Quis autem nec his
debet agnoscere quia uel sunt cul-
pabiles cuius causa subditur cum
dicitur. Si enim tantum potuit sine
per rationem naturalom ut pos-
sent estimare seculum a cognoscere
creaturarum ordinem quomodo huius
dum s. seculi non factus in ue-
nerit quasi dicitur debuit sciri
in uenire. Nam omnia in ualida
oportet ad unum primum principium
mutabilem reducere aliter eorum pro-
cessus in infinitum quod est in possibile.
Cum agitur omnes creaturæ uisibi-
les sunt mutabiles alio modo potuit
uenire ex aliis ad cognoscere primum
motus omnino omnibus ut de-
ducit philosophus viii philosophorum. In feli-
tes hic consequenter agitur y-
dolatriam ymaginibus exhibita et
diuiditur in tres partes quia primo
agitur ymaginibus fabricatis. De
eorum adoratio et de substantia deo
adorationis inchoatio et primum enim
dicitur primum dicitur. In felices autem
sunt a primum uera felicitate et
inter mortuos spes illorum est quia
nulla est spes de eorum salute quia

Dei sunt tales qui appellantur
Deos specie manus hominum ydo-
la namque quantum ad figuram sunt
per artem materia uel est uex uel
ut aurum et argentum et reliqua de
quibus sunt ydola. Opus manus
antique hoc additur nam ydola ab
antiquo facta in maiori reuerentia ha-
bebantur. Unde et aliqui simplices
christiani aliquas ymagines antiquas
crucifere que dicuntur facte antequam
magis reuerentur. Aut si quis
artifex faber s. lignarius desilua
lignum excidit seruerit et huius dor-
te errat a perfecte ridet fa-
briat uas inutile. Sic est in libro
correctis a ualde uale ut dicitur ad
et additur per similes dicitur uirgilis
Nunquam imprudens nocuit ym-
ber a ualde prudentibus possit etiam
aliter dicitur s. quod sunt due dictiones
uas in uale a factum ad utilitatem
humana. Quod subdit inchoatione
uite in qua necessaria sunt multa
uasa lignea. Reliquis autem huius
opis a dolotibus ad preparationem esse
a ad coquendum estus et reliquas
horum a residuum lignum quod ad nul-
lum usum facit a quia non est aptum
ad uas aliquod ferendum lignum curium
et uerticibus a nodis pleni. De
eali uel ligno aliquo fit ymago eo
quod magis durum est. Balpat dilige-
ter per uacuitatem suam a ab eo
factam. Nam suspensio facit aquas
uacuitates in ligno tota patent
usque. Illud compactum a adaptet
ut assimilet. Plumbeo rubrica a
colore rubeo et rubricandis facies

fuit a pictura et omnes maculam
 que in albo et per limes coloribus ad
 hoc aptis Aliqui libri hinc hic tra
 p d no e in libris edictis et facit ei
 dignum hincone a locu ubi requira
 cetca patent. **De substantia** Hic
 conter repbarur ymaginē adoraco
 et pmo pro negotio in rebus tēnis
 Lo negotiois maximis capitulo x
 iij Circa pmo dicitur et de substan
 tia a deducit. **Vota** facies ydolo
 ut ex audiat cu inquit r pcat
 ab eo diuicias filios et mptinas filio
 no exuberat loqui r qd dicit debet
 erubescit Et profamitate quidem ob
 tuenda uel consuanda in firmi de
 precatur Hic accipitur in finitas
 large pro impotentia Na ydolo no
 p se uiuat In finitas em qd e
 in animalibus tantu sicut et san
 tal et prouita consuanda rogat
 mortuu a reuene uita Nam qd
 loquendo mortuus nondia nisi q
 uixit cetca patent. **Capitulum.**

Item alius hic conter repbar
 ueneracione ydoli pro nego
 tiis marinis Et pmo pome
 her repbarur Lo declaratu
 ad quid ualor nauigaco i s
 ut non essent circa pmo dr
 qd alius nauigare cogitans r
 ligno portante se fragilis lignu
 a ydolo lignu qd ad nichil e uale
 muocat ut nauigaco suam di
 rigat illud em a ydolum cupidi
 tas acquirendi pecunia cogita
 uit. **On acta** xix dia q de metiq
 faciens sedes argentis dyane p
 tabat artificibus magnu questu
 Tu autem p celestis gubnas pro

uidencia hominu nauigacione et no
 apm ydolo q probatur per hoc q etia
 sine nauu dedit filijs ist qm in mai
 credi qm Et hoc e q dicit Em dedit
 ti in mai anam r ut patet ex dict
 litta. **Sed** ut non conter Hic conter
 ostenditur nauigacois utilitas et pmo
 facit qd dicit Lo concludit fabneaco
 ydoli malid r per manus pma m
 diuicias pmo duplicem utilitatem. **1^a**
 Sed ab inicio utilitas uel pma e
 q per nauigacois homines deferunt i
 que habundant in una tra ad aliaz
 ubi e calid penuria et sic tra p r de
 uant indigente et hoc e q dicitur
 Sed ut non conter uaria sapie tue opea
 Deuacois em m fides fuit deus qd
 homine et io pmo deferunt eius
 necessitatibus andent ee uarie qd
 quid ad hoc in suis utilitatibus p
 nauigacione uero fuit iste utilita
 tes io subditur ppter hoc etiam
 et exiguu a nauu que e valde parua
 a respectu magnitudinis malis reatut
 homines ammas suas a exponit ui
 tas suas et transites mare ut per
 meritates releuentur necessitates
 humane puate libari sint. **2^a**
 Sed ab inicio hic ponitur. **3^a** uti
 litas que fuit tpe noe qui cu noxe
 et filijs et corp uxoris p nauu
 liberatus p multiplicauit post
 diluuu genus humanu et hoc
 e q dicitur. Sed ab inicio a apma
 mudi etate que ab adam durauit
 usq ad diluuu cu pironit super
 bi gigantes ppter quos pta p
 apaliter m andauit diluuu Ad
 quod denotandu dicit genes vi
 gigantes aut erant super terra
 in diebus illis spes orbis trans

v. nauu

et idola que et formata spiritalis
 est exquisitas ydoloz et fabricato corp
 et adiuventio illor conupte et uite s
 spiritalis que consistit in omne ad deu q
 incipit ydoloz Non em erant ab
 finis nam aereate mudi usq addu-
 uia et cetera post per magnu tempus
 non legitur fuisse aliquod ydolo neq
 erit mupetuu Nam em cessante ydo-
 la quasi per totu mudi super uacuitas
 em hominu et defectus sapientie corp
 her aduenerit Et subditur modus
 cu dicitur Aterbo em luctu a rroa-
 bili dolens pater cito sibi rapti filij
 s ante mortem patris fecit ymagines
 ad suam complacitoe et consistit in
 filios suos patri et sacrificia illi yma-
 gin exhibenda **¶** De inde hic po
 causa sola inuencio conmagm No
 aliqui parientes et tyran uolentes ho
 nomi non sld impia sedca in sua
 absentia fecerut suam ymagme int-
 tentes cum ad loca remota ut Vene-
 rarentur in ea sicut refert iosephus
 libro antiquitatu iudaice xviii et mili-
 bro de iudaica bello de gero cesar q y-
 magme suam misit per imperiu
 romani ut adoraretur in ea et hoc
 e q dicit De inde et patet q dicit
 pau exceptis colebantur pgnicta
 ymagines tyranor et subditur
 causa hae quas impalam et et patz
 usq i prouocit aut q ponit alia
 concausa que e adulae artificial et
 cupiditas Nam uolentes placere re-
 gibus et tyranis fecerut ei yma-
 gines pulchiores quam conr corp
 persone et ex tali pulchitudine simi-
 magt induci ad colendū tales y-
 magines et hoc e q dicitur p

crexit autem a iuduxit ad hono cul-
 turam s regu et tyranor in suis y-
 maginibus et hos qui ignorabant et
 simplices artifices omnia diligetia ita
 pulchritudine ymaginib Ille em artifex
 uolens plus placere illi qui se assump-
 a regi qui cu ad faciedu sibi ymagin
 elegit elaborauit et perfecte laborat
 ut similitudine a ymagine in me-
 lus figuraret cu faciedo rege pul-
 orem multando aut homi q conuul
 e simpliciū abducta per spem opib
 et seducta per pulchritudine ymaginib
 cu qui an tempus illud tamqua ho
 purus et mortalis honoratus fuit
 rade sue potestatis nec deu existi-
 manit flo. expredictis concludit et
 hoc fuit uite huac deceptio trahens
 ad ydolozam qm aut effectui parentu
 ad defunctos filios uel alios amicos
 qui fugientibus ad eos ymagines
 parebant Aut regibus defunctis
 homines predicto mo inimitabile no-
 men deitatis lignis et lapidibus im-
 posuit opes deos nominates hoc
 em nome deus signat naturā dīa
 que nullo mo e multiplicabilis qpter
 quod hoc nome deus e inimitabile
 sdm rem e tamē comunicabile per
 similitudine sicut hoc no allegander
 qd e inimitabile sdm rem eo q
 e unus singularis persone nome
 comunicat tamē per similitudine ho-
 mibus liberalibus liberalitate algo
 andri participandus et sic hōes
 participātes aliquid dīni dy no-
 mināt Sicut exodi vii Senio-
 use dicitur ego constitui te deo
 pharaonis et ps lxxi pmo ego

diu dii estis et non suffecerat
hic consequenter declaratur malū ml
tiplex ex ydolatriā procedens cū dicit
et non suffecerat ydolatriā errasse
eos ita dei p̄sentia eius deitate
lignis et lapidibus attribuentes sed
in magno vinctes iustie bello nā
bellant contra dñm et contra v̄tutē
bonū ex defectu p̄sentie dei tot et
tam magna mala que contra exp̄
mūtū cū dicitur Quē om̄ filios suos
sacrificantes a ydolis iudicū ē
supra aut obfura sacrificia facientes
et donante eo q̄ p̄ter sua turpitudinē
non fiebant de die aut in fame ple
nas vigiliās hntes Non in aliquibz
sacrificiis fiebant sacerdotes accep
tū in quibus demones loquebant
neq̄ oram̄ a uite honestate neq̄
nuptias mūdās nām custodire p̄
peradulterā polluit sed et alius
aliū p̄ in iudiciū accidit p̄cut rayn
abel fratrem suū aut adulteras
contristat polluendo eius uxorem
et omnia q̄mixta sunt et confusa
om̄ rāōe ordinis de p̄h̄ ita sag
ovis nuptiū vulneratōe hominū
a in eius occasione furtū a in sue
rei subtrahatōe et furtio in v̄p̄m
sib̄ similitudine cōruptōe virgini de
floracōe in fidelitas nuptiū decep
tōe p̄mū in falsa iuracōe tim
tus in sedicōe mortōe et bonoz
dñi in memoratōe in gratitudie
animarū in q̄nato p̄mū gule
et luxūe manuitatis in mutacōe
p̄ mūm p̄dome Nā extali conu
bitū non nascitur fetus nuptiarū

inconstancia qua aliqui q̄s ux
ores gmutabat ad mūte In fandoz
a mephandoz em̄ ydolorū cultū
om̄ mali causa ē. Nā per cā homo
directe adeo auertit et sic de p̄tō
impetata nūt et labitur et sim̄
a confirmatōe Nā ydolatriā ē malū
maximū degne suo Vn̄ leuatici
xv dicit glosa om̄e peccatū ē
in mūdicia anime p̄ ydolatriā magis
Quē em̄ dū letantur in festis ydo
lorū in famit̄ quia fuit accepti
tū aut certe v̄tutem falsā de
corde suo fingentes ea sicut faci
bant aliqui sacerdotes ydolorū de
miratōes hominū q̄ p̄ter p̄ter
questū aut v̄mū in iuste in fen
tes p̄mū noūmēta aut poru
rant p̄ter maliciā suā duplicē
p̄ter quod subditur Sim̄ om̄
confidit in ydolis que sunt in
anima et per eōs sine voluntate
et intellectu male iurantes a sim̄
per ydolū iurantes naci p̄no
peccant quia de hoc p̄mū nō
timont Sicut nec mali xp̄iani
p̄mū p̄mū x̄. Adco cō
clauditur corp̄ p̄mū cū dicitur
q̄ ergo illis auerient digne a
iustū ē ut p̄mū p̄mū p̄mū
iustis s̄ ydolatriā et p̄mū Adco
subditur Dñi male sentent de dō
per ydolatriā et iuram̄ iuste
p̄mū ad p̄mū de fandacone
Non ē iuram̄ ē v̄tū a iura
mentū non ē appetendū tamq̄

per se boni sed in necessitate tan-
tu eo e utendu ad ueritatis et fidei-
tatis inter homines firmiter sed
perantia pona per ambulat semper
a crescit a augmentatur in iustone
puaicacione a intransgressionem na-
datur dei que sunt iusta na adeo
non pe aliquid protere nisi iustu

U autem deus **Cap. xv**

Um Perprobata ydolatra ge-
tū hic cōter comenda lata
iudeor et diuiditur in tres partes
nam pmo ponitur vō deitatis con-
fessio 2o ydolatre reiectio 3o nonem
2o contra ydolatrias in uocis ubi p
et sigulus Circa pmo dicit phylo
prose et toto iudeor ppo Tu aut
deus omni p creatōne noster per
cultū specialom suauis per tua
ergo nos condestatione et uenit
es coma ydoloy falsitate pacce et
perpenitencie nre expectacione 3o
subditur Et em si peccaminus tui su-
mus quia te deum confitemur
fietes magnitudinē tuā tuq no
es finis et si no peccaminus pto
mortali nra veniale no peccatū
cūtu finis qm apud te finis co-
putati nris et nris ai dicit per-
tati em veniale no tollit qm
nosce em te fide formata caritate
consumata e iusticia nra dignū facit
vita etna et pace usqna et vritate
tua stentia practica radix est
in mortalitate Nam per opa
iustie pertingit ad immortalitate
glorio **¶** Nonem hic cōter
ponitur ydolatre reiectio tū de

Non em in errorem ydolatre induxit
nos homini malo arte cogitaco
a fuit ydoloy fructus q ad malum in-
ducit nec umbra pietatis decorans
ydolū Sciendū q phylo loquitur hic
pro tempe suo Nam ante captiuita-
tem babilonica pphus iudeor fuit ir-
acundus multis ydolatre ut patet
iii regū et pō captiuitate babiloy
tempe antiochi epiphaniū ut hi
pmo matha 23 in Et tempe phylo-
nis garyus impator misit stantia
sua per orbem ut adorare in ea q
soli iudei no adorant ut dicit ad
sephus li antiquitate iudaice xviii
et sub nomine iudeor intelligit xpi-
anos qui tūc ad huc legalia in
multis seruabant ppter quod phi-
lo in corp laudem libri scripsit
ut dicit qdmmq in libro illustri
vixit labor sine fructu mentali-
bus em magis e labor et nra
fructus vno finis pessimo quia huius
appetitus in sensato dat concupisce-
ciam attrahens eus anim ad ydole
reuerentia et diligit mortue ymagi-
nes a vita carenti effigiem Et
subdit huius pona dices malos
a ydoloy amatores digni sunt
morte tempali et etna **¶** Sed
et sigulus Hic cōter ponitur
contra ydolatrias in uocis et
pmo contra ydoloy fictores 2o
contra corp auctores 3o omnes em
in supietes Circa pmo gradū q
fingi qd dicit q de tra forma
et inde sigulus appellatur et
nasa tica fictilia dicitur Et quia

paupes ydola aurea et argentea
h're non potant Qdeo figuli reperit
ydola facere que quilibet poterat
h're de eodem luto faciebant figuli
aurea uasa ad uarios usus apta et
hoc e quid dicitur Sed et figulus
parat litta uspi De eodem luto fm-
git que munda sunt s; uasa hono-
ris usibus applicabilia et similiter
que h'is contraria sunt et applica-
bilia usibus in honeste H'is aut
uaporibus que sit usus a debeat ee
iudex e figulus quia uasa format
scdm usum ad quem debent appli-
cari Et tu labore vano deo fingit
De eodem luto labor om in finge-
do uasa no e uanus quia desunt
humans utilitatibus s; labor-
ficatis ydoli e uanus quia ydo-
lu no ualeat alicui usui Ille qui
paulo ante de terra factus fuit s;
figulus Nam corpus humanu ad-
no e tenu et p; pupillu quia
breuis e hominis uita dicit se
unde acceptus fuit s; ad terra
ad qua dicit mitua elementor
contradictio actio que sunt in
terre h'ud Repentus adeo die
debuit quia deus repetit in mo-
te sicut eam tradidit in in fi-
sione Sed cura e illi s; figulo
non quia laboratus e terra no
solid e solutus de labor et uite
breuitate sed etia concetat au-
riferibus ista no arguendo q
opus e ang; pro sim Sed quod

sit utile pluribus quia pe habi
paruo pretio et perone abomly
Sed et erralos imitatur fingendo
ydola deere factis similia et glaz
artis sue profert quia multatudo
homi pro ydolis habendis ar-
rit ad eu qm res super uacuas et
nullus aut parui pretij respec-
tue fingit quas quilibet pe
h're Omis e em cor eius per
affectionem Dicit em augustinus
Si diligis terram tua ee iste uo
totam attentione suam ponit ad
tre figuracione que in p'ioe ad
p'iuata redigetur in pulchro uo
tineo ppter quod figuli dicit
timis et terra superna tua em
fingit ydola Spes allus quia
de hoc sperat conue qdeo subdit
et luto uilior uita allus que
ordinatur ad luctu ex luto sicut
ad fine et finis prestantior e
h'is que sunt ad finem Exat
huic erroris subditur Em ignora-
uit eu qui se fingit s; deo qui
in formacione corporis e actor p'nci-
palis et qui in spirauit illi aiaz
solus in fingendo eam q; coactus
et amat q; opatus e s; ydola
et qui in sufflauit ei spiritu uita-
loni s; deo ignorauit Et est
repetitio eius q; dixit Et qui in
spirauit illi anima per alia in
uerba quia dicitur aia magna
corpus amministrat spiritus uo mag-
fa supius uacat Sed est inane
ydolatri dicti luctum ee et carna-
loni delectacione uita in am

Unde in persona talis dicitur sup
 sedo capitulo Vbiq; relinquamus sig
 leticie qm heret pars ma et con
 uisacione uite hinc composita adlu
 tu. Unde supra sedo capitulo sub
 dicitur in persona talis apponamus pau
 pem iustu nec pcam vidue rapi
 ondo bona eoz. **¶** Subditur **¶** Et oport
 et videnturq; etiam comalo aquire
¶ Hoc dicebant homines deuita alia
 non sperantes. **¶** Quis errat fuit
 symonides pacta dices q; dicit
 mortale mortalia pape De quo
 reprehendit eu phus a cetero
 eo q; homo scdm intellectum e quid
 in mortale et dicitur ex quo conclu
 dit phus q; homo debet se ad
 in mortalia etna trahere qnto p
 per cognosces et amote et con
 cludit philo de figulo dices hinc
 em sit a pite debet se super oes
 ydoloz factoz delinque qui ex
 tte matia. **¶** Nam tam viles e
 q; nullus debet ignorare q; deus no
 pt fieri ex ea. **¶** Omnes em pp
 in uerone contra ydoloz factoz
 hic ponitur in uerone cor cor pul
 tores et diuiditur in duas partes
 quia pmo ponitur in uerone contra d
 tores ymaginu. **¶** Qo contra cultoz
 animalu abi. **¶** Sed et animalia
 circa pmo dicitur omnes em in si
 pientes et in felices a dedoz male
 sententes. **¶** ydolatre et aselitate
 vca deuantez supra modum amne
 sue a plus quam valeant psumetes
 superbi sint dese presumetes in
 mita ppli cui opprimendo cultoz
 dei et myparrantes illi. **¶** Tempe

namq; phloms grauis erat impe
 rator romanus et misit statua sua
 per orbem ut adoraret in ea tamq;
 deus ut dicitur e supra xiiii et multu
 dei cultoz multa graua. **¶** Omnia
 ydola diuersas nationu deos estima
 uerunt s; romani. **¶** Unde dicit leo ppa
 in sermone de beatis aplo petro et
 paulo q; roma credebat magna fe
 cisse religionem cu nullius gentis
 respicisset falsitate cetera parent us
 q; i. **¶** Sed et pedes eoz pignu ad am
 bulandu quia non pnt se mouere et
 subditur raso cu dicitur homo em fe
 rit illos qui per arte non pnt face
 aliquid vniu et qui spm amittunt
 e adeo ab fugit illos. **¶** Et quia
 causa effectua patior e suo effectui
 qo subditur Nemo em potit pbi
 similem deum fingere qui superior e
 e homine cu sit em mortalis
 s; homo mortuu fugit s; ydolu
 vira carens manibus inquis na
 ad impietate opus eius ordnatur
 melior e em ape. **¶** Sed et
 animalia. **¶** Hic ponitur in uerone
 contra cultoz brutoz animalu
 cu dicitur Sed et animalia bruta mi
 serissimi ydolatre colut qui dicit
 miserimi eo q; in feriore se colut
 tamqua in fere superiore. **¶** Qo subdi
 mpenfata em a animalia bruta
 compta hijs a homibus illis sint
 detiora quia caret intellectu. **¶** Sed
 nec appetit. **¶** Et ex hijs q; dicitur
 in dicit animalibus non parant
 aliquod bonu arguere. **¶** Propter quod
 debent ea colere effugerunt aut

gipci moribus animalium afflicti
 q̄ remouetur per hoc q̄ dñs statim de
 dit remediū hebreis p̄miserunt dices
 moysi fac serpente enea et pane eū
 pro signo et qui asperit eū uiuet
 et hoc ē q̄ dicitur et em̄ cū illis
 f̄ hebreis et pater ex dicto p̄d̄ no
 imp̄erit ora tua permansit. Nam
 didisti eis remediū ut dictū ē. No
 subditur p̄d̄ ad ed̄ratōne mbrem tpe
 turbati sunt moribus serpenti p̄g
 nū hntes salus serpente enea ad
 comemoratōne q̄ a ut parussit et
 sanati memores eunt mandatorū
 tuorū ad implendū ap̄a. Qui em̄
 conuictus ē. p̄ de hebreis quem t̄ra
 non per hoc quidebat sanabat
 s̄ per serpente enea qui nullam
 virtutem habebat sanandi p̄d̄ p̄t̄
 s̄m̄ saluatore sup̄le sanabat̄
 q̄ hoc ostendit manifeste quia
 tu es qui liberat clamat̄es ad te
 illos em̄ s̄ egiptos lacustarū et
 mis̄arū occiderit morsus ut p̄d̄
 dictū ē et nō ē m̄iata sanitas
 r̄ non ē d̄atū remediū. Sed cont̄
 hoc uideatur quia exodi viii. 16
 q̄ dñs illa plagam remouit ad
 quod dicitur q̄ hoc nō fuit ad
 p̄tes egiptorū p̄d̄ ad p̄tes moysi
 p̄pter quod remediū non fuit
 datū egiptis sicut hebreis. No
 subditur filios aut̄ tuos r̄ yebas
 nec ducem nec arenatorū vi
 tanū dentes. Nam sanati sunt
 penitentes. No subditur m̄ cordia
 em̄ tua r̄ m̄ memoria em̄ a
 ut eunt memores mandatorū
 tuorū ex timabantur a affli

gebantur et credant sanabantur
 per tuā misericordia ne in altam
 a profundam m̄tentes obliuisc̄
 dei non possent tuo uti adiutorio q̄
 contemptū tuū s̄m̄ q̄ d̄ p̄u q̄d̄
 imp̄ius tū m̄p̄ fidū p̄t̄orū con
 temptit tūe repenteq̄ uenit
 c̄m̄tus et em̄ neq̄ herba me
 dicinalis neq̄ malagma a om̄pla
 strū sanauit illos p̄d̄ tuus dñe
 fuit quia dicit dei ē factū q̄d̄
 vii. 17. dicit et facta sunt. Tu
 es dñe ex d̄t̄is m̄feritur dñe uir
 tutes confesso ad dicit tu es dñe
 qui uite conspunde et mortis m̄ fe
 rende h̄es t̄p̄tate tua uoluntate
 et deducis ad portas mortis corporalis
 et reducas sanando ad portas uis
 mortis sp̄ualis. No deducit quia nō
 est actor p̄t̄i p̄d̄ homo p̄ defecti
 biliteratē libei arbitri. No subdit
 homo aut̄ quidē occidit per ma
 licia mortalis p̄t̄i animā suam
 que in mortalis ē morte uarie et
 tū exieit sp̄tus at̄orpe non re
 uertetur inā natiū nec reuocabit
 flamma s̄ op̄m̄ corpus q̄ recep
 ta ē. r̄ seperata ab eo p̄d̄ tuā ma
 nū effugē m̄p̄ssibile ē. Nam
 anime iustorū accipiūt in maū
 dñe misericordie p̄t̄orū uis in
 maū sue iustie. No subdit negat̄es
 em̄ te nosse m̄p̄i egipti quous
 aquas et grandinibus r̄ hor
 tū erodi or. Vbi dicitur q̄ super
 terram egipti grando et ignis
 mixta pariter ferebantur et
 ille ignis fortius comburebant
 quam si esset solus. Ideo subdi

Quid enim mirabile erat et subdi-
causa. Unde et omnis orbis a crea-
tura orbis iustorum et hebreorum ab-
egyptiis in iuste afflictis. Propter
quod creatura obediens creatori mi-
rabilibus modis egyptos missa erat
animata affligebat. Unde et
adhuc subditur. Quoddam enim
tempore consuecatur agnis pre-
dictus ne combureretur que ad
impios egyptos missa erant a
animalia ad eos afflictos ut dicitur
et supra principio huius capituli.
Sed ut ipsi egypti evidentes per
animalia eis notitia non combu-
rebantur et eis utilia ut boues
et iumenta eodem agne consume-
rentur sicut per hoc. In dei
iudicio cui creatura obedit admi-
tu patitur persecutor. In quod-
dam tempore in aqua supra vir-
tutem naturalem agnis exarde-
bat et repetitio et admiratio ex-
pressionem eius per dicitur et supra
per enim mirabile erat.
Pro quibus hic contra agit
de manna collata et primo exp-
nitur hebreorum consolatio. Quod
egyptios afflictos in iuste autem
Circum primum de per quibus et
per afflictionibus egyptos dicitur
angelus est a manna et de
est angelus eo qui descendebat
in iuste corpore. Nam cibo corporali
non continentur thobie xii. Nutri-
uisti quoniam tuum exodi xvi et
quarantia panem decido a exona
tu voce descendebat. Quoniam
prestitisti illis sine labore suo

Quoniam delectamini in se hinc et
Nam bonis sapiebat pro ut vole-
bant ut hinc comiter et subditur.
Substantia enim tua et diuitias
tue bonitas ostendebas in cibo
manna et desertionis amittitur
per voluntati existens deinde
bonorum. Nam malis in superbus
erat tibus. Unde dicebant mihi
exi. Nauseat animam super
cibo a pro leuissimo. Ad quod quis
per bonis volebat comitebatur
sapiebat sibi volebat et hoc non
erat ex natura manna sed divina
virtute. **¶** Alii autem hinc aruit
ad egyptos afflictos dicens. In
autem et glacies sustinebant. Vini
agnis et non tabescebant et liq-
fiebant quia iuxta pauca fece-
bantur ut predicta et ut sicut
quoniam fructus in iustorum per egyptos
exterminabat agnis ardens in
grandine sine grandine disso-
lutione et plurima thobie
fulgurata exodi ox. Consequenter
ostendit effectum aquam agnis ad
consolationem hebreorum dicitur hoc
autem a teni fuit mirabile ut
nutrirentur a videret etiam
sine virtute oblitus est. per agnis in
camino tui pueris. David terto
et etiam in egypto. Nam anima-
lia hebreorum de quibus nutri-
agne et grandine non sunt lesa
licet enim contra gessim in qua e-
rant filii israel non fuit aqua per
tilentia grandinis et ignis. Ut
dicitur exodi ox tamen fuit in

cuncti alius tunc non lesit sicut
 aliis in cunctis existentiis et quia
 ad hoc dicitur ignis oblitus sic
 virtutis in quibus animalia alius
 tunc non lesit sicut alia in cunctis
 existentiis et subdit causa huius
 differentie cum dicitur Creatura omni
 tibi facta et pater litta usque
 ubi propter hoc et tunc omnia tras
 figurata et transmutata appetate
 sic nate sicut in cunctis voluntatis tue
 omni multi gratie tue defuiebat
 ut dicitur et de igne et mamma De
 parent filij tui sicut hebrei iusti
 quos dilexisti dicitur amice speciali
 propter quod data sunt eis lex et
 prophetie et alia beneficia dei quod
 et el vii Non fecit taliter omnia
 com et iudicia sua non manifesta
 vit eis Quoniam non natiuitate
 fructus ad est nati de terra passus
 homines supple soli sed sermo tuus
 et dicitur viii Non in solo pa
 ne vivit homo sed in omni uerbo
 quod egredietur ore dei Quia
 omni ab igne non potest extinguere
 si mamma que ad ignem indura
 batur et ad solem liquefiebat et
 subditur Sciatim ab exiguo et
 nota est omnibus sicut hebreis qui
 oportet pervenire solem a ortu so
 lis ad iudicacione tua et ad collige
 dit mamma et iudicacione dei dicitur
 eo quod gratis ab eo dabit et ad bitu
 lucis a solis te adorare et debm
 fici tui collatere et subditur causa
 tu dicitur Ingrati omni a eius qui
 dei beneficia non recognoscit spes
 tamquam gubernalis glacies tota
 liter pibit Sic exponitur comit

Sed exadi xvi dicitur Cumq; ma
 luisse sol liquefiebat q; ppe sic in
 mendie Et adeo dicitur fuit abidem sicut
 doctores hebreos q; tunc colligendi ma
 nam erat per ortu solis usque ad hora
 sextam et sicut hoc alius et exponenda
 litta oportet pervenire solem a
 fervore solis ad colligendi mamma
 que hic dicitur iudicacione dei et ad ortu lucis
 solis te adorare in principio collecto
 dimi beneficiis Sed contra hoc videtur
 q; hic primiti statim ab exiguo et
 a hora sexta non est exiguo in virtute
 solis radius sed fortissimus Sicut
 q; et exiguo comparatur ad calore
 ignis cui hic comparatur liber aut
 exodus canonicus et non aut liber
 sapientie propter quod hec litta ma
 gis et trahenda ad tepore exadi q;
 et dicitur **Cap. xvii.**
Magna aut sunt et hec et pe
 quarta in qua recollitur beneficia
 tuas collant hebreis et per appoi
 tu afflicto tendunt induitae egyptijs
 et primo ponitur bit sicut 2o pmo
 dantis aut eius capitulo xviii pma
 iudias qua pmo ponitur obtendunt
 egyptios 2o derisio magos et ma
 gice artis 3o comitibus afflicto am
 boru illa aut circa pmo de mag
 am sunt iudicia tua dicitur qua sunt
 in triumphabilia 1o xi Et in com
 phensabilia sunt iudicia eius et in
 enarrabilia uerba tua a ppe uerbo
 tuo facta propterea in disciplinae tue
 a homines vitatem intellige note
 tes tunc non sunt egyptijs qui iude
 tes tar dei omnabilia remanserunt
 obstinati Quia subditur Dum
 em persuasim hnt a ppe tunc

posse dnam natos sancte credebat
em q deus non posset hebreos de
fuitur corp liberat omnia pal
pallu exodi a Et longe nocte com
pediri quia tribus diebus nemo se
mouit de loco in quo erat Et de
abidem quidam subterre fugitum a
em fugerant aliqui timide peras
fionis miserando quere prouide
f. dme qua deus ab eterno pndit
omnia rauerit delatis in quibus
erant se no moueret ut dictu est
Quam putant hic conter po
dianur obtenebrationis ratio e
rant em egyptij tenebris spuali
bus petros in uolunt ppter quod
iustia erat ut tenebris corpaliq
in uoluerit ut pena correpon
det pto et hoc e q dicit Et du
putant se late a conspectu dno
in obscuris peccatis que dicit ob
fura eo q fuit macula Job iij
Qui male agit odit lucem tene
bras obliuionis uelamento disper
si sunt nam aliqui erant in
campis aliqui in domibus et ad
in uillis platibus et superuenie
tibus subito palpabilibus tenebris
nullus mouit se potuit nec p
rone uel aliu consolari ppter qd
dianur hic tenebras obliuionis uel
lamento dispersi pauerit hor
rende ex obtenebratione subita
neq em que continebat alios spe
lunca a tenebra q dicit spelunca
eo q in speluncis profundis sunt
tenebre dense sine timore astro
diebat Et subditur ratio dnm
fontus descendens a fragor

acis per modu tonitruu percutu
bat alios et persone tristes alios ap
parentes fit in sompno a fantas
mata tribula sicut aliquid fit in so
pno et agnis quidem nulla uis po
teat alios lumie prebe ppter densi
tatem tenebre Apparebat aut alios
subitaneus agnis et a in mom
to apparens na adeo complacoz
sed magis ad desplacoz quia graui
ora formidabant euenire **¶** Et
magice artis hic conter desribi
derisio magis qui apncipio per
cussione egypti tonati snt similia
fuit opibus moisi ut hi exodi
vii et viii sed desferunt onterto
signo ppter quod nico facti sunt
mderisim Et hoc e q dicit et
magice arti apponit erant densi
a pndicti malis accessit derisus
magis pharaonis et sapientie gla
correatu tu contumelia r sapia de
qua magis glabuntur correatu
fuit contumeliose nam sine per
cussi ad alijs aca q no potant se
uel alios uiuere No subditur alle
em a q pater Nam et si mch
eos comonstris perturbabat eo
perant talibus afflicti sicut delu
laam mago dicit glosa Nui xii
Baalam afflictiis monstris adu
com asine no expauit transire
ammalid r Nam timor ex mo
dico formici sicut formidat yma
ginatione tribulid Sicut multa
times tradit adde hostes ex som
tu folioz uel aliquo humiori Et
aerem quem ratione nulla quis

effugere possit quia nullus potest omnino
sine aere respirare. Negantes se
condemnat ex tenebrarum densitate frequenter
emprocurabit pessima aere reddebat
ad hoc estimatorem. Ita redarguente con-
scientia erant enim consilii malorum
suorum pro quibus stiebant se dignos
punitorem divina et ex hoc estimabat
sibi evincere peiora. Cum sit enim ti-
mida nequicia quia facit timidos
quod latrones sunt timidi da-
ta est in omnem condemnationem a an-
punitorem. Timor enim quem su-
ferunt homines mali est quodam
pena propter semper enim presumit
sua aere pre estimat magna mala
super se eventura perturbata con-
scientia timide pene expectatores
reconditorem nihil enim timor in
presumptione adiutoria a augmen-
tu estimatorem in minuet pene
quam facit tunc maiorem prodicio
cogitationis anhelorum. Nam timor
facit pallorem in facie prodit co-
gitationem anhelii quia demonstrat
quod timens auxiliu desiderat. Et
du admittit a in mente timentis
minor est expectata a spes auxili
maiorem putat quod quia redit
maiora ad hoc mala. Et est repetitio
eiusdem sententiae que predicta est.
Auctor enim huius libri frequenter
eamdem sententiam repetit per a
verba. Illi autem hic conter po-
afflato egyptorum omnium ex ob te-
nebratione annidat. Illi autem quod
impotentem venit nocte a tone-
bras densas que dicuntur nox po-
tens ex longa duracione per tri-
dies et ex densitate quod quia
deloro suo non potuit se mouere

221
et ab infimis a a terra et aqua ex
quibus astenderunt summi aerem in
grossantes et ab altissimis a ex con-
densatione nubium alluacione aeris
impedientis. Eundem sompnu dormi-
entes egyptij qui in illo triduo fuerunt
aliquantulum oppressi sompno statim
terribilia sompna patiebantur in-
tanti quod aliqui moriebantur. To sub-
ditur Aliquando anime deficiant tra-
ducione anime a separatione anime a cor-
pe subitaneus enim et per tunc nig-
notius. Deinde si quis ex illis de-
cidisset in terram ex tunc custodia
batur in carcere quia non poterat
se mouere. Si enim iustus quis erat
a. Nam ubi quicquid erat aliquis occu-
patus magno vel in domo tenebris
supernomemibus a mansit tribus
diebus. Ideo subditur Una tu rathe-
na a et patet siue spiritus sibilans
a ventus flans aut interpretis
a aut a responso de altissimis monti-
bus echo a sonus reflexus defici-
tes faciebant alios prodicio. Pe-
petua est sententia supra posita s.
quod timor faciebat eos estimat mag-
paula ex occasione modica. Conse-
quenter ostenditur quod ad alios
diffinita cum dicitur Omnis enim
orbis terrarum extra egyptorum locum
limpido alluabat a mirum quod
nullus ab opibus suis impediebat
solis autem alios s. egyptijs sup-
posita erat grauis nox dimittis
in flata ymago tenebrarum a.
Nam prefigurabat tenebras
achonne quas mansuri erant
Ideo subditur Quia ergo sibi erant
grauiores tenebre a causa mag-
grauium tenebrarum psychenne quod

mercebantur per sua peccata **Cap**
Hanc autē tuā **De XVIII**
Scripta obtendebat egyptos
hic contra destruitur illustra-
to hebreorum cum dicit Sanctis autē
tuis et hebreis maxima erat lux
in exodi et ubi omnes autē habita-
bant filii israel lux erat et horum
quidem et hebreorum vocem audiebant
egyptii et quia ut opus s. hebrei ca-
dem passi erant s. tenebras mag-
nificabat deū sicut grati et quia
ante levi erant s. ab egyptiis labo-
ribus duntaxat exodi primo et quia non
ledebantur et plagis sicut egyptii
gratias agebant de beneficiis dei
et ut esset differentia inter ipsos et
egyptios et deū petebant in sua
necessitate egyptii vero plures deos
in uocabant et quia gratitudo de
beneficio prestatu meretur aliud pre-
standū quod subditur propter quod agnis
ardentem ducem habuerunt de nocte
et solem sine ligna per columnam
nubis die et sic dabat boni ho-
spitium Dignū quidem illi s. egypti-
is tunc luce per tenebras dicitur
qui indusos custodiebant in corrup-
tum legis lumen seculo dari filios
tuos non permitentes eos de-
gypto exire ad pacificandum dno
per quos incipiebat in corruptum le-
gis lumen seculo dari et quinquagesima
namque die exiit aliorum data fuit
lex in monte Sinai **¶** Quinque tunc
tarent **¶** Hec est pars quinta in qua po-
nitur beneficium de transiitio he-
breorum et contra de interfectis
primogenitorum egypti et diuiditur
in duas partes quia primo descri-

bitur hoc beneficium **¶** 2o soluitur
obicitio in contrarium a te agit aut p-
ma ad huc in duas quia primo dicta
beneficium describitur **¶** 2o tempus et
hora subditur **¶** Cum enim quidem
¶ Circa primum dicitur **¶** Quia cognouerunt
egyptii iustorum acie in facie ex-
odi primo et uno exposito filio s.
moyses qui in pascua portus fuit
in flumine introductione aliorum et
liberato per filia pharaonis ex-
odii introductione aliorum et in educa-
tionem hebreorum de egypto multitu-
dine filiorum et primogenitorum egypti
absulisti deuota primum exodi xii et
pariter illos et patres eorum egyptos
perdidisti magna valida rabi-
matis exodi xiiii **¶** Illa enim vox
qua interferti sunt egyptios primo-
genti et cognita ante apatibus
nris s. moyses et aaron exodi xii
¶ Ut ne friones quibus iram meam
rederunt a dno asportantibus
opis et panibus facti aegros
cent respectu futurorum primis
Suscepta est autem apud tuos ut
quasi dicit saluasti iustos et destruxi
isti in iustos **¶** Sicut enim legisti adu-
satis moribus egyptos sic et nos pro-
uocans ad gratias actiones et beneficiis
tuis magnificasti preceptis apud
abscondit enim sacrificabant agni
pascalem pueri iusti bonorum et he-
brei filii patriarcharum et iustis le-
gem in monte Sinai datam in con-
cordiam disposuit a concorditer
repperunt dicentes exodi xxiii
Omnia uerba dno quelonit et fa-
ciemus similiter bona et mala re-

captivos iustos a prospera et adu-
 sa exultantate dei missa et mittenda
 disposuit equanimiter accipere pro
 dei amore. **C**onsequenter equis po-
 tuerunt uox lamentabilis cum dicitur
 Respondit autem ad plangentis plora-
 tionem infantum a qui fiebat pro p-
 mogentis interfectis. **R**oadi
 xlii percussit dñs sine p̄mogeniti
 in terra egypti ap̄mogenito pharo-
 nis qui sedebat in solio eius usque ad
 p̄mogenitū captiue que erat in
 carce aro qui anono moneto que
 erat preclator natio extimata est
 quia tunc p̄mogenitus regis mor-
 tuus est. **D**e omnibus em egyptiis no
 credentes deo et moysi p̄pter beneficia
 mamotac plagas eis collata quia
 remotis plagis reuertebantur ad
 obstinatione suam tñ p̄mū fut-
 extimū p̄mogenitorū p̄pōndunt
 et confessi sunt q̄m̄ dei se esse
 et refert h̄ se. ad moysen et he-
 breos. **T**unc em dimiserunt eos abire
 tanquam dei seruos exodi xii. p̄
 ceiam h̄ se refert ad egyptios per
 hoc em q̄ obediētū dei mandata
 de ommissione h̄breos licet hoc fe-
 cerunt tunc p̄m̄ dicit quoddam
 q̄m̄ dei. **S**icut obediētes regi
 creno solo dicit deus q̄m̄. **L**u
 em hic cōter destruitur t̄p̄s
 et hora percussione p̄mogenitorū
 egypti ai dicitur. **C**um em quietū
 silentiū continet omnia a continū
 horam qua cōmittit silent omnia
 nor in suo cursu modū iter ager
 Nam her permissio fuit inter p̄m̄
 apud moctis et finem. **O**m̄p̄s

pmo tuus dñe a precepto de inter-
 fectis p̄mogenitorū exiliens de celo
 ut. **E**t hoc arguit aliqui q̄ interfer-
 to p̄mogenitorū egypti facta fuit
 per angelū bonū sed nō ē efficitur aug-
 mentū tū quia liber iste non ē deca-
 none tum quia demones frequenter
 leguntur executores dñe iustie et
 q̄ her interfectis facta fuit s̄m̄ per
 angelū malū videtur maḡ p̄habile
 quia maḡ concordat s̄m̄ canonicē
Dicitur em q̄s lxxvii am sic in
 eos iram indignationis sue indig-
 natione et iram tribulatione in mis-
 siones per angelos malos. **E**t corā
 ē q̄ loquitur de percussione egyptios
 sicut dicit plenus exodi xii. vbi
 h̄ locū her questio. **D**urus debella-
 tor qui p̄mogenitorū interfecto. **I**n
 mediam extimū tuam a extimū
 dignam gladius acutus. **N**am ei
 non potuit resisti in famulata a
 non factū sed em amperū tuū por-
 tans a exequens et stans expleuit
 omnia morte quia nō erat domus
 egyptios in qua nō ē mortuus
 exodi xii. **E**t usq̄ ad celū attingebat
 stans m̄ta. **H**oc dicit ad exp̄m̄ dū
 q̄ p̄mogenitorū nullus euadē potat
Tunc continuo a ante in mediate
 visis sompnos maloz turbant
 allos ad p̄figurandū dictam per-
 cussione et aliis alibi seminum
 Nam varijs modis tribulibus
 moidebantur ut per hoc causa illig
 mortis monstrarentur et non s̄m̄
 alijs remanētibus sed etiam ip̄s
 molentibus. **I**deo sequit. **N**emstj
 atq̄ **T**enigit aut. **H**ic cōter

remouetur obiecto contra predicta
et primo ponitur cum dicitur tetigit
aut tunc et iustos s. hebreos tepta
to mortis a punita morte et que
fuit illa subditur et comotio et
prodest a comoto seditione ex
ritata perthore et complures eius
in deserto ut h. m. xvi. tunc occasi
one multi de isrl. sunt mortui qd
quod videtur aliam q. q. isrl. no
fuit in claudis conditionis qua egip
ti. Sed non diu hic remouetur
dicta obiecto per hoc q. statim fuit
appoind remouetur et hoc e. q. diu
Sed non diu permansit ora tua
et subditur causa ppetans emho
sine querela a aaron p. q. v. u. c.
erga dnm et iuste ad p. n. m. De
precau pro q. l. u. s. monentibus
reficit are dnm placando sua dep
tate et finem imposuit necessi
tate a morti ostendens qm tunc
e. famulus per hoc q. te placant
suis precibus. Vnde aut turbas
a pestes q. l. u. s. turbantes no. ad tu
te corpus a. Sed uerbo orom s.
deuote alid qui se uerabat s. in
rendia comburans q. l. u. s. Deuote
bustione uerabant aaron subieat
allud extinguendo uiramenta pa
rentu a. q. ut om. orato sua det
magis exaudabilis in ea fecit me
tionem de uiramento dei abrahe facto
et testamento in monte smay aam
dato Cum em a. p. interfecta a in
ter mortuos et uiuentes stetit
et amputauit impetu m. e. d. y. et
dimisit allam que adiuuans du

tebat ornam. Nam ignem prote
dentem ad consumendum ad huc vi
uientes intercedit ut dicitur et
quia aaron tunc fingebar. s. m.
pontificalis officio q. subditur. De ipis
ornamato dicitur. p. m. e. s. t. e. m. po
deis a. r. et dicit a. p. o. s. q. e. p. e. n. a.
tunica eius iacinctua attingebat
usq. ad pedes totus erat orbis tra
a. reputantur tunica em. h. n. c. a.
figurabat terra qua lam. n. a. s. t. e.
Ietra balteus tingens allam tuni
cam orcamu. t. e. a. m. t. i. n. g. e. n. t. e. t. u. n. i.
ca iacinctua a. a. c. o. n. e. c. a. l. o. i. s. a. c. e.
balteus aut tingens tunica iac
tinam figurabat ignem qui am
bit aeterni super humerale tra
conali sibi conuicto exualitate la
pidu preciosoru et diuersoru coloru
figurabat celu sideru stellis or
nate. Duo lapides omnium in sup
humerali significabant duo mag
humerali solum et lunam duoden
gemine rationales duodecim sig
zodiaci intra q. erat incipite su
piorum partem mundi s. z. celum
crystallini et empirici lamina s. t. a.
pendens in fronte representabat
deu omnibus presidente q. p. t. e. r. q.
in alla scriptu erat nomis dnm the
tragramathon q. e. p. p. id altissimi
creatoris omni seruus et per hoc
ornamenta significabant q. ponti
fex h. i. s. s. ornatus erat creatoris
omni seruus sicut dicitur fuit plo
mus exodi xxviii et pendit mag
nalia in quatuor ordinibus lapi
di. erant scilicet. Nam in
rationali erant quatuor ordi

Angelus em qui predebat castris he-
breos abiit post eos ita qd egyptij no
poterant ad hebreos accedere exodi
xiiii et ex aqua que ante erat tra
apparuit arida in diuisione maie et
campus germinas a maie fundo
desertatus ad modum campi germi-
nantis per quem omnis natio heb-
transiit que tegebatur tua maie
a potentia tua Videntes tua mira-
bilia in deserto fundi maie et
in soliditate aquarum que erant eis
pro muro ad dextris et a sinistris
Tamquam em sic contem-
porarius actus hebreos Et primo de
sua saluatione tu dicitur tamquam
em equi depauperunt a arma egypti-
corum acceperunt quos videntur mor-
tuos super litus maie exodi xiiii
et tamquam agni exultant de ben-
ficijs sibi collatis magnificantes te
dne dicitur Cantemus dno gloriose
et **M**emores em sic contem-
porarius alia causa gratiarum actus
secundum dei de suis aduersarijs
et diuiditur in duas partes quia po-
tuitur perturbationis actus No-
mirabilis modus in se em qd
nunc adhuc in duas secundum duas egypti-
corum punitiones Inueniuntur in he-
breos aliquae consolationes ut appo-
sita in terra se posita magis elucescant
Dicit em philo memores em erat
adhuc a diuina gratia agerent di-
tentes Cantemus dno gloriose et
memores erant eorum que in meo-
latu eorum facta fuerunt contra egypti-
cos cum adhuc hebrei manerent
in egypto quem admodum in actus

animalium s. ut illic eduxit tra mis-
tas et exodi xviii et per oppositum sub-
ditur hebreos consolatio tu dicitur
Nonissime autem a pag exitu de e-
gypto videtur nouam recreationem
autem Nili xi In allocutione om-
nium desiderij a ad petitione eorum secundum
sui desiderij ascendit illis de
maie origometra a contem-
porarius hic singulari et plurali qd
erat ibi contem-
porarius multitudo mag-
Si autem arguatur qd datus contem-
porarius non fuit ad bonum apud quia
in mortuus e plures qui desiderant
carnes Nili xi Dicitur qd mors
non fuit omni sed paucorum respec-
tue s. egyptiorum qui cum filiis israel
exierant de egypto uicti aliquibus
de filiis israel ut ab idem dicitur qui
male concupierat carnes attedi-
ati de mamma sed reuocato contem-
porarius fuit omnibus eternalis et
sic in consolationem bonorum
Et reuocato hic ponitur scda p-
tissio egyptiorum tu dicitur et reuocato
et p-
tissio super reuocato s.
egyptijs Non sine illis qd ante
facta fuerunt argumet a eorum re-
prehensionibus per flagella et qd
fuerunt illa subditur per omnem
fluminem fuit em pma plaga
conuersio aquarum in sanguinem exo-
vii Iste em patiebant egyptij
secundum suas nequicias No subditur
Et em detestabiliore in hospita-
litate in patiebant contra bonum
hospitalitatis in patita fuerunt
alii quidam agnoscos a extraneos

no recipiebant aduenas a adma-
 nendū scilicet in egipto Alij autē
 bonos hospites sicut filios israel
 in suavitatem redigebant per mor-
 tem ioseph et fratru suorum exo-
 pmo et no solum hoc mala Sed et
 alius quidem respectus aliorū erat
 contra bonū hospitalitatē qm̄ in
 mti a tū dicitur vltus et ubiq;
 recipiebant extraneos ad hospitiū
 sicut aliq; contingit q; dantes e-
 lvinosmā tot utupriā dnt petereb;
 q; mms tūc vendit eis Qui
 autē tū leticia op̄ iungatur sic tra
 Qui eisdem op̄i erant in situ
 aegyptij qui utebantur in situ
 contra bonū hospitalitatē ut dcm̄
 Et hos qui tū leticia receperunt s;
 hebreos hylatē recipere extra-
 neos sanissimis afflixerunt dolorib;
 mtrantū q; ad amaritudinē perdu-
 rebant vitam aliorū exodi pmo-
 sō nō impime q; dco subditur per-
 tussit sicut autē recitate tribus die-
 bus intendens palpabilibus exis-
 tentes exodi q; Sicut illi a sodo-
 mite in foribus iusti s; loth tū
 subitaneis cooptati sūt tenebris
 peraussi ab angelo caritate. Vnde
 quisq; transiit hostij sui s; loth
 querebat nec hanc in ventre
 poterat. Ut dicitur abidem q;
 se om̄ hic q̄nter pomant p̄mi-
 tōns egiptoz mirabilis modus
 elementis deo obediētib;
 dicitur. In se om̄ dū elementa com-
 tuntur mutando modū suū a-
 gendi ex p̄cepto dei. Sicut

in organo. v. in instrumto musico q;
 litatis sonus a mutatur scdm̄ uolun-
 tatem modulanti qui modo percutit
 una cordam modo aliam et cōde
 nō fortius nō remissius et omnia
 sonū suū custodit scdm̄ dispositoz
 modulanti. Ita supple mutabat aco
 creatū in egiptoz quimōe scdm̄
 dispositoz recitōis. Vnde estmā
 exipō certo iusu a hoc apparebat
 sensibilibet. Ingesta em̄ a. animalia
 in agris habitantia et boues et iūm-
 ta in aquatica conuertebantur non scdm̄
 substantiā sed scdm̄ ambulationē
 s; per fundū maris qui ē hitatō pis-
 cū. Hebrei namq; sua animalia se-
 tid eduxerūt de egipto exodi viii
 Om̄ti greges pergent vobiscū
 ac. Et q; sic intelligā tōmissio
 agrestū patet ex hac q; subditur
 Quicūq; erant natantia mtrā tra-
 siliant gradiendo ut patet de ramis
 gradie intrantib; domos egiptoz
 exodi viii. Agnis māq; valebat
 a fortiter comburebat supra sua
 Virtutem naturalem nam gūdo
 et agnis pluuie et fulgura distur-
 rebant per egiptū exodi ix. Et
 vnu contrariū nō impediēbat aliud
 sed magis accuebat in sua aco
 flame ecōtraidē rōruptibilū anima-
 lū a serpentū et draconū ignem
 spirantū non vexant carnes
 coagulandū a filioz asel simul
 ambulandū per desertū in quo
 erat serpens flatu adorans deū
 vni et pomitur singulare qulurāli
 Nam abi erant tales serpentes ml-
 ti sicut dicit exodi viii. Venit

mista grauissima .v. multitudo mistarū
Nec dissoluebant illam sed manna q̄
facile dissoluebatur sicut glacies ad
calorem solis ¶ In omnibus hic ḡm̄
Ultimo ponitur in tenta conclusio
cuius libri ex eius processu patet ap-
paret q̄ intentio philonis ē decla-
rare condespensionē d̄m̄as hebreis
factas Ideo dicit in omnibus enim
Magnificasti optm̄ tuū d̄m̄e eius
adi p̄sides affligendo et submergendo
et honorasti eū desuante egypti
liberando et non desperisti p̄ces
eius denegando in om̄i temp̄e et
in om̄i loco app̄rens eū ut patuit
in mari rubro in deserto et in eter-
lorie ad laudem nom̄is tui quod
ē in secula seculorū amē

**Septuaginta postilla maḡi anacleti de
hinc super librum sapientie**

**Incipit postilla venerabilis docto-
ris super ecclesiasticum
Et sequitur capitulum primum**

[Faint, mostly illegible text in a Gothic script, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, mostly illegible text on the right edge of the page, possibly from an adjacent page.]